

REPUBLIKA SLOVENSKE LJUBLJANA

2. IV. 1935

Prifateľ

Priložena je mehkovezana knjiga Andreasa Latzka Sedem dni, II. del, in mehkovezana knjiga Edgarja Poea Povesti groze ali pa v platno vezana knjiga Edgarja Poea Povesti groze skupno s knjigo Nikolaja Lješкова Askalonski hudobec.

LETO IX • 1935 • APRIL 4

**VESELJE S ŠIVANJEM,
VEZENJEM IN KRPAJEM**

na milijonkrat preizkušenem

PFAFF O V E M
ŠIVALNEM STROJU

Najlepše darilo za vse priložnosti.

Zahtevajte prospekt!

Ugodno plačevanje.

IGN. VOK, Ljubljana
Tavčarjeva ulica 7. **Telefon 26-87**

Podružnice: KRANJ, NOVO MESTO, CELJE, Miklošičeva c. 2.

Pauerjevi keksi
so veselo otrok
in izreden užitek
o d r a s l i m

*

Čokolado, piškote, biskvite,
vafeljne, napolitanke in vse
druge dobre reči izdeluje
moderna in higienično
urejena tvornica

B. Pauer d. z o. z. LJUBLJANA VII, CELOVŠKA C.

Med glasbeniki.

«Ti si se pa postaral, Jožel! Kako se ti pa prav za prav godi?»

«A-dur.»

«Kaj pa naj bo to?»

«Trije križi, Miha: žena in dve hčeri!»

Ukradena denarnica.

Matija pride na policijo.

«Denarnico so mi ukradli!»

«Kakšna pa je bila?»

Matija zastoka:

«Vitka in svetlolasa.»

Vso noč nisem zatisnila očesa...

Če bi pila Dr. Pirčevo sladno kavo, pa bi ne bila nervozna. Zato zahtevajte
vedno domači izdelek **Dr. Pirčevo sladno kavo**, ki je izbornega okusa.

Tako koristijo „Jutrovi“ mali oglasi svojim čitateljem

Taki so uspehi MALIH OGLASOV

Trgovino

s specerijskim, galanterijskim in manufakturnim blagom, v bližini Kranja oddam v najem. Prevzeti je vso zalogo v vrednosti približno 25.000 Din; najemnina nizka. Vprašanja na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trgovina« Kranja. 44756-17

Prejel sem več ponudb in sem prav zadovoljen! V drugih listih nisem priobčil.

Kranj, 14. XI. 1930.

Fr. M.

Trgovino

mešanega blaga, dobro vpeljeno, z inventarjem, blizu tarne cerkve oddam v najem s 1. marcem t. l. Interesanti naj se obrnejo na ogl. odd. »Jutra« pod »Dobro« vpeljana trgovina. 3685-17

Na cenjeni dopis z dne 31. I. t. l. Vam vljudno sporočam, da sem priobčil moj oglas samo v Vašem listu pod štev. 3685 ter da sem z uspehom popolnoma zadovoljen.

Sv. Jurij ob Tab., 1. II. 1931.

L. Kl.

Strojnika

za lokomobilo Wolf, v bližini Ljubljane, iščemo za takol. Ponudbe z navedbo plače na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trezen strojnik«. 45314-1

... da se je na oglas priglasilo mnogo interesentov ter smo z oglasom popolnoma zadovoljni. Oglas nismo stavili v noben drug časopis, ker imamo izkustva, da za tozadevne oglase popolnoma zadostuje oglas v »Jutru«. Priporočamo se ...

Grosuplje, 12. XI. 1930. T. M.

Hišo ali vilo

dvostanovanjsko z vrtom kupim v oddaljenosti do 20 minut iz mesta. Ponudbe z natančnim opisom, letnico gradnje in ceno na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Doma«. 4775-20

Z dobljenimi ponudbami sem (po številu in vsebini) prav zadovoljen. V drugih listih nisem oglasal.

Dolnji Kraljevac, 19. XI. 1930.

PREGLEJTE VSE KOTE V HIŠI

gotovo imate predmete, ki jih ne rabite več. »Jutrovi« mali oglasi jih bodo vnovčili

„JUTROVI“ MALI OGLASI

Vam preskrbijo vse. Priobčite svoje želje, prejeli boste ugodne ponudbe.

Naročnina je:
12 števil revije »Priatelj« Din 62.—
Naročniki zbirke jo dobe za polovično ceno Din 32.—
10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbirka, 1000 strani) 100.—
10 mehko vezanih rodbinskih knjig (IV. zbirka, 1000 strani) 67.—
20 knjig in 12 števil »Priatelja« Din 199.—

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravlništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravlništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/1, Telefon 22-87.

Ce se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18.—
Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za vsako zbirko 60.—
Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) 30.—
Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani) 60.—

Gary Grant:

To je moja oporoka...

«Gospod plačlilni!»

Natakar, ki je sešteval vsote na listkih, je prihitel.

«Gospod ukazuje?»

«Kavo in — črnilo in pero!»

Sinclair Stone je sedel za mizico pri blagajni. Potem je vzel iz žepa veliko polo papirja in začel pisati:

«To je moja oporoka!»

Prosim tistega, ki me bo danes našel z razbito glavo, naj nikar ne misli, da sem bojazljivec. Če pojdem danes v smrt, bom to storil le zaradi tega, da ubežim strašnemu pomanjkanju, ki me ubija. Pisatelj sem in od lakote umiram. Založniki odklanjajo moje romane — vsi priznavajo književnikom zasluge šele tedaj, ko so že mrtvi. Svoje telo sem ponudil medicinski fakulteti. Zavrnilo so me, češ da sem zdrav. Blaženi bolniki in norci, ki jim dajo za proučevanje njihove pohabljenosti nekaj soldov! Jaz pa nimam v žepu niti solda. Tudi moja obleka še ni plačana. In ker nimam ničesar razen tega, kar nosim na sebi, ne morem ničesar prodati. Revolver, ki ga imam v žepu, sem kupil pri trdki José Milleville. Prav dober je. Vsakomur ga lahko priporočim.

P.S. Te poslednje vrstice sem napisal zato, ker sem trdki, kjer sem ga dobil zastoj na posodo, obljubil to uslugo. Prosim človeka, ki ga bo našel, naj ga trdki vrne.»

Sinclair Stone je prebiral šepetaje zadnje vrstice, ko je začul za seboj glasno ihtenje. Ko se je ozrl, je zagledal blagajničarko, ki je brala čez njegovo ramo žalostno oporoko in bridko jokala.

«Gospod Sinclair!»

«Gospodična?»

«Ne smete se ustreliti!»

«Gospodična, saj mi nič drugega ne ostane!»

«Dajte mi svoj revolver, takoj mi ga dajte! Drugače pokličem šefa...»

«Zelo mi je žal, gospodična, toda te prošnje vam ne morem uslišati! Zbogom! In odpustite mi neprijetnosti, ki jih bom morda napravil vašemu lokalu.»

«Gospod James! Gospod James!»

Šef je prišel komaj še ob pravem času, da je zgrabil Sinclairja za roko, ki je že napenjala petelina.

«Saj se vendar ne boste... za božjo voljo! In poleg tega še v moji kavarni! Ali me mislite res pripraviti ob dobro ime?»

Tudi gostje, ki so prizor izprva od daleč opazovali, so prihiteli. Vsi so stopili okoli Sinclairja, ki je prelival grenke solze. Klicali so in povpraševali, kaj naj to pomeni.

«Gospod se je hotel ustreliti», je povedal lastnik kavarne. Eden izmed gostov je na glas prebral Sinclairjevo oporoko.

«Odprl sem že vrata, ki vodijo iz življenja», je dejal pisatelj. «Zakaj me ne pustite, da bi šel tja, kjer ni križev in težav?»

«Ne smete se ustreliti!» so začeli vzklikati gostje vsevpred.

Zvest prijatelj nikoli ne razočara...

Pri pranju perila in čiščenju v hiši se takoj spozna po kakovosti. Pri nakupu pa po dveh važnih znakih: imenu „Schicht“ in varnostni znamki „Jelen“ na rdečem ovitku!

SCHICHTOVO

Terpentinovo milo

domači izdelek

...ampak izrečno pristno zahtevati!

«Kdo vam je dal pravico, da mi to branite?» je vztrajal pesnik.

Gostje so se spogledali in drug drugemu prikimali. Eden izmed njih je rekel:

«Mladi mož, vsi skupaj vam bomo pomagali!»

Segel je v žep, nekdo drugi je že privlekel denarnico na dan.

Sinclair je odrinil iztegnjene roke. Toda dobrodušni ljudje so mu denar vsilili. In obljubiti jim je moral, da svojega načrta ne bo uresničil.

Sinclair je obljubil vse, kar so od njega zahtevali. In olajšan je zapustil lokal.

Pet minut nato je že sedel — blizu blagajničarke — v neki drugi kavarni.

In slovesno je naročil:

«Kavo — in črnilo in pero!»

In že sedemnajstič je napisal vpričo prestrašene blagajničarke:

«To je moja oporoka!»

čenca se za vse to nista zmenila. Hudo sta se prepirala. Naposled pa se je njej zazdelo, da je prepira že dovolj. Naslonila se je na njegove prsi in šepnila:

«Oh. Jože, kako trdo srce imaš.»

«Kaj? Srce? To je vendar moja doza za cigarete!»

Nesreča.

S truščem se je avto zaletel v vogal. Iz razvalin je priletel možak, ki je bil ves obtolčen, in odšepal k najbližjemu zdravniku.

Hitro ga je dobil. V sosedni hiši.

«Gospod doktor, obvežite me, prosim!»

«Jaz vam pa ne bom mogel pomagati,» je odkimal možak, ker sem živinski zdravnik.»

«No, potem je pa prav! Saj sem jaz osel, ker sem se vozil z avtom.»

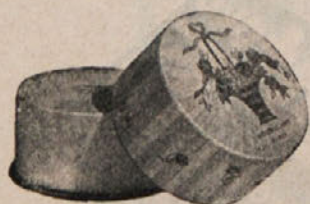
*

«Včeraj se je rodil v zoološkem vrtu majhen levček, in danes so v opičji kletki, ki leži na drugi strani, dobili majhnega pavijana!»

«Seveda! Saj opice vse posnemajo!»

Mlada ljubezen.

Mesec je osvetljeval zemljo. Njegova mehka svetloba je drhtela v hladnem večeru. Toda mlada zaro-

PUDER
QUELQUES FLEURS

1775 1935
Proizvajalec
Quelques Fleurs,
Fougère Royale,
Le Parfum Idéal

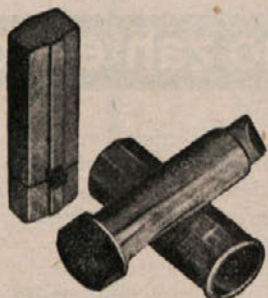
in cele orste drugih
po asem soetu zahtevanih parfumov

Krema za šminkanje
„EN BEAUTÉ“
nekaj novega v
otapševalni umetnosti

Houbigant

gleda neprestano
na visoko kakovost svojih proizvodov,
ki so si pridobili svetovni sloves.

NEIZBRISNI RUŽ ZA USTNE
„EN BEAUTÉ“

KREMA „EN BEAUTÉ“
QUELQUES FLEURS

SUHA ŠMINKA
„EN BEAUTÉ“

VSİ IZDELKI HOUBIGANT SE PROIZVAJAJO SAMO
V VZORNIH LABORATORIJIH V NEUILLY - SUR -
SEINE PRI PARIZU POD OSEBNIM IN NEPOSREDNIM
NADZORSTVOM IZUMITELJEV.

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA REVIJA ŠTEVILKA 4 APRIL 1935 LETO IX

Kadar je pomlad

Ali ste že nakazali naročnino za prve tri mesece?
Če tega še niste storili, Vas prosimo, da še danes nakazete zaostanek za nazaj in naročnino za tri mesece naprej. Položnica je priložena.
Iskrena hvala!

A N T O N I N G O L I Č :

Mlada leta

(Nadaljevanje.)

V petek ji je pisal Tine, naj pride v soboto domov, če že on ne sme k nji na Oglenšak; a zakaj ne sme, ne razume. Naj pride na vsak način, da se bosta še videla, preden odpotuje v Ljubljano, kjer bo nadaljeval študije. Dolgo se je borila, a nazadnje ni šla. Samo pisala mu je. Danes zjutraj pa je že hotela oditi, a si je premislila in stopila v cerkev. Tako je sedela tam v stranski klopi tik pred velikim oltarjem in bila srečna, da ni šla. S sveto grozo je poslušala župnika, ki se je togotil na prižnici vedno bolj in bolj.

Tedaj se je okrenil ves rdeč proti velikemu oltarju:

«In še to vam povem: tista, ki hodi v hišo božjo s kratkimi krili in s kratkimi rokavi, je zame vlačuga, in ne samo zame, v resnici je grda, ničvredna in povlečena vlačuga!»

Marta je prebledela.

Ali se ni vsa cerkev ozrla nanjo?

Ali ni župnik pokazal s prstom nanjo?

Da, saj ima samo ona kratka krila in kratke rokave!

In sedaj vsi vedo!

Marti je omahnila glava, da je zabobnelo po cerkvi. In tedaj so se res vse oči uprle vanjo.

Ženske so priskočile in jo odvedle.

Marta je tavalala ves dan kakor omotična po gozdovih, kjer je nihče ni mogel videti.

Proti večeru pa se je spustila proti Tihoncem.

Mora povedati Tinetu! Mora ga vprašati! In Tine ji mora povedati, da ni tisto. Da ni bila in nikoli ne bo! Mora ga videti, preden odide, mu povedati vse, da bo razumel. Vse mu bo povedala, zakaj ni prišla in zakaj je pisala, naj tudi oni ne pride. O, saj bo razumel! Tine bo razumel, da ga ima zelo rada in da zaradi tistega ni to, kar ji je danes župnik rekel. Ni, ni, ni!

Tedaj se je zavedela.

Kam?

Z večernim vlakom se ne more odpeljati v Potočje. V Tihoncih pa Tineta itak ni. Toda nekaj ji je pravilo, da bo čez uro, pol ure, ali mogoče že naslednji hip videla Tineta in mu lahko povedala.

In je šla dalje, dasi so preko klancev legale že dolge, ozke sence.

Toda ko je prišla v Tihonce, ni bilo tam Tineta, dasi so prišli že vsi vlaki iz Potoč.

Počasi se je vračala.

Na nebu so se prižigale zvezde. A Marta jih ni videla. Samo tisto ogabno besedo, ki jo je župnik zjutraj vrgel vanjo, je slišala in čutila povsod. Plazi se za njo in se ji smeje. Ti, ki si vsa leta tako otroško sanjala v samostanski cerkvici, ki še nisi niti enkrat zamudila ali opustila ob ne-

deljah maše, ti, ki še vedno opravljaš večerno molitev, ki si želiš samo lepo, ti, Marta, si ... Ah, ne, pregnusna je ta beseda!

Nenadoma je z grozo opazila, da je zgrešila pot. Stala je pred neznano kapelico. V njej se je bleščala čudovito lepa Marija v mesečini. Tako lepe še ni videla.

Naslonila se je na vratca in strmela vanjo. Kako jo je gledala! V Marti je vrelo in solze so ji začele teči po licu. Oklepala se je vratice in šepetala:

«Jeli, Marija, da nisem! Saj ti veš, da nisem! Povej mi, da si ob moji strani in me razumeš! Povej mi, da me bo tudi Tine razumel in me kljub vsemu imel rad! Ker nikoli več ne bom tega storila. Tebi je bilo prizaneseno, zato si blažena med ženami! Jaz pa sem okusila. Toda nisem tista! S Tinetom se bom poročila, rodila bom in se za vse pokorila! Samo reci, da nisem!»

Šele ko je prišla pozno v noč vsa utrujena na Oglenšak, se je tik cerkve zavedela, da je stala pred Marijo, ki jo je bil Vajda postavil na mesto one razbite.

Zgrozila se je in opotekla v svojo sobo.

Čez nekaj dni ji je upravitelj našel drugo stanovanje. Ne daleč od cerkve v majhni viničariji. Imela je prednjo sobo, v zadnji pa je stanovala stara Kekčevka s hčerko.

Njeno novo stanovanje jo je prerodilo. Postajalo ji je laže in lepše. Ljudje so bili prijazni z njo. Otroci so ji nosili gob, hrušek in jabolk. Ta ali oni jo je povabil v vinograd in ji natrgal poln predpasnik grozdja. Noči so bile jasne in tajinstvene. Kakor bi se bilo vse izpremenilo.

In Jerica, Tinetova sestra, ji je pisala:

«Tine se je v začetku meseca odpeljal. Kar smilil se mi je, ko je zadnje dni taval brez besed okoli hiše. Vedno sem ga dražila, da je bil včasih prav jezen name. Pa tudi on me je dražil. Saj veš, s kom! — Marta, zelo sem srečna! V nedeljo, ko sva z Ivanom sedela v delavnici na njegovem skobeljniku, je Ivan nekaj časa ogledoval svoje obličje in dleta, nazadnje pa je vrgel vse skupaj stran, me objel in mi rekel, da me ima rad.»

In potem sama deklška pesem, naivna in odkritosrčna!

Toda Tine ji ni pisal, odkar se je odpeljal v Ljubljano. Niti naslova ji ni poslal.

Tako sama je bila. Opravila je s šolo in potem ves dan presedela v svoji sobici. Nobenega glasu od nikoder. Skoraj ves dan je bila sama v koči, Kekčevi sta prihajali šele pozno na noč z dela. V tej tišini in samoti se je prebujalo v njej, je vstajala v srcu spet tista topla, hrepeneča ljubezen. O, kako si je želela Tinetove besede, Tinetovega poljuba! Pa niti pisma ni dobila!

Slutila je, zakaj. O, da, kako neumna in otročja je bila, ko je ljubezen vendar tako lepa, ko jo ima Tine vendar tako rad! Saj mu je že vse napisala in razložila; da bi ji poslal vsaj naslov!

O, nič več bi ne skrivala njegovih vročih pisem, nič več bi se ne branila njegove ljubezni! Samo

naj piše, naj pride, da bo vedela, da jo ima kljub vsemu rad, da je še vedno njen!

In Tine je slednjič pisal.

Trepetaje je odprla pismo in se zgrozila nad tremi vrstami:

«Marta! V Ljubljani sem. Stanovanje imam ugodno, tudi hrano. Študiram. Drugega pa itak ni treba. — Pozdravljena! Tine.»

In njegovega naslova nikjer.

Marta je raztrgala pisma, ki jih je napisala, in še Tinetovega.

Drugega pa itak ni treba!

VII.

Tine je po daljšem oklevanju prestopil na slavistiko. Takoj v začetku oktobra se je lotil študija, filozofske propedeutike, logike in latinščine za dopolnilni izpit, ki je bil predpisan za absolvente realk. Denarne stvari je uredil že doma. Oče se je vendar vdal; saj je uvidel, da bi bilo brezumno, ko bi še vztrajal pri svoji misli, naj se Tine loti mizarstva in pusti študije; obljubil mu je še nadaljnjo podporo, saj Tine v Ljubljani ne bo v treh mesecih toliko porabil kakor v Parizu v enem.

Tako se je vse uredilo, da ni niti mnogo razmišljal o tem.

Kako bi pa tudi bil?

Vse počitnice je v njem gorelo in mu izpremenilo vsako misel v vroče, neutešljivo hrepenenje. Proti koncu septembra, ko so Martina pisma tako nanagloma zbledela in se ohladila, ko je ni in ni hotelo biti domov in se je, tudi branila, da bi on prišel k nji, se je njegovemu žgočemu hrepenenju prilivalo nekaj grenkega, blaznega. Saj je tiste dni kakor blazen taval okoli! Saj je bil tisto nedeljo, preden se je odpeljal, celo v Tihoncih in hotel k Marti, a si je premislil in se z naslednjim vlakom — pol ure, preden je prišla Marta — vrnil v Potočje.

Ko je bil vso prvo polovico oktobra sam v svoji sobi, kjer sta stali še dve postelji, se je njegova brezumnost preobračala v neko mrtvo vdanost. Čez nekaj dni pa se je že smejal samemu sebi, da je bil včasih tako strašno smešen in naiven, ko je ves dan prežal samo na to, da vidi Marto, jo poljubi in privije k sebi. Ali pa pred meseci v Parizu! Kakšna komedija z Doro in tisto blondinko! In kaj vse je storil, da je imel dvakrat Marto! In na koncu vseh koncev je bilo še vedno vse prazno v njem!

Marti ni pisal več, izpočetka iz užaljene trme, zaradi siloma potlačene in zadržane strasti, potem pa zato, ker ni čutil v sebi ničesar, kar bi ga k temu sililo.

Zajedel se je v knjige. Od jutra do noči je presedel nad filozofsko propedeutiko in logiko. Hotel je čimprej opraviti! Vsako drugo čuvstvo mu je zamrlo. Prijetno mu je bilo, ko se je zjutraj zbu-

dil, pa ni imel nobene druge misli kakor to, da se umije in gre v učilnico h knjigam. Tam je presedel do opoldne, ko se je oblekel za ulico in odšel h kosilu. Po obedu je tekel nazaj na svoje stanovanje v «Dom» in študiral do mraka, ko je spet odšel k večerji. Tedaj je hodil kake pol ure po ulicah, da so se mu oči odpočile. Nato pa je spet študiral do polnoči. Čisto sam je bil s knjigami, nikogar izmed tovarišev še ni poznal in za nikogar se ni brigal. Nihče mu ni pisal in nihče ga ni motil v njegovem študiju. Kakor bi bil na vse pozabil. Nekje tam daleč v hribih je živela Marta, toda nič ga ni zanimalo več, kaj dela, kaj si misli, kako ji je. Tine je samo študiral. Kakor včasih pred leti, ko se je izgubil v knjigah za nekaj tednov in ni ničesar drugega videl. Sicer se je vedno spet zavedel, vrgel knjige stran, divjal nekaj dni okoli in srkal iz vsega, kar ga je obdajalo, življenje, ki ga v tednih študija niti v sebi ni čutil; ko se je pa nagledal življenja, je spet sedel za knjigo in se potopil vanjo, dokler ga ni iznova potegnilo stran. Takšno je bilo vse njegovo življenje, razen zadnjih sedem ali osem mesecev, ko ni nič študiral, marveč samo blodil, sanjaril in do blaznosti hrepenel. Morda mu je prav zato sedaj tako prišlo to gluho in slepo pogreznjenje v knjigo.

Čez deset dni se je javil k izpitu in ga napravil.

In še z večjo vnemo se je lotil latinščine. Do božiča mora znati toliko, kolikor zna vsak gimnazijec konec četrtega razreda. Še pred božičem mora napraviti izpit!

Čim bolj se je pogrezal v študij, tem večje veselje je imel. Včasih je po štirinajst ur študiral slovnico in prevajal latinske tekste. Nekaj popolnoma novega je bilo zanj, zato ga je še bolj privlačevalo in navduševalo. K predavanjem ni hodil, zanj sploh ni bilo drugega ko latinska slovnica in Cezarjeva knjiga «De bello galico».

Sredi novembra pa je dobil nenadoma Martino pismo. Kratko je bilo in žalostno, pod žalostjo pa je pelo in vabilo.

Vrgel je pismo stran in odprl knjige.

Toda zvečer ga je spet poiskal.

Za hip mu je bilo, da bi odpisal kaj lepega.

A pisal je kratko in mrzlo, da študira in nima časa za prazno besedičenje.

Tisti večer pa, ko je oddal pismo, ni mogel študirati. Hodil je po ulicah, dokler ni zašel v kino. Čutil je, da se nekaj podira v njem, da vstaja nekaj toplega in ga hoče vsega preplaviti.

Toda ne! Študiral bo, napravil izpit, potem pa bo že videl, kako!

In drugo jutro je vstal še bolj zgodaj kakor po navadi.

Dnevi so mu minevali v knjigah.

Zunaj je že zapadel prvi sneg. «Dom» se je napolnil s študenti, po večerji so igrali v jedilnici na klavir in peli. Tine se je ogibal petja in glasbe, bal se ju je.

(Dalje prihodnjič.)

MANON JE UMRLA

DAVORIN RAVLJEN

Nemira, mračnih spominov, zlih slutenj poln se človek na večer utrga iz pisarne. Vabijo razsvetljene ulice, vabi ščebet sprehajalcev, zgovornih tako, kakor da bivajo v mestu sami srečni ljudje. Nekod od daleč že rahlo tipa proti Tivoliju in proti mestu nova pomlad. Koščeni so še njeni prsti, hladno prijema naturo in nas. Zato zdaj pa zdaj vztrepečemo, kakor da se budimo iz mučnega sna.

Nocoj moram v Opero. Nocoj nam bo spet razkošno pela Manon. In z njo bo pevec velike slave in visokih let pel o lepoti mirnega, tihega ljubavnega življenja, potem o obupu med zidovjem mračne cerkve pri St. Sulpiceu, naposled mu bo Manon, zavržena in ponižana kraljica naslade, v naročju umrla.

Raztresenih misli grem svojo pot, ko se iz stranske temne ulice utrga mlado dekle, plaha srna na begu. Za njo v diru stražnik. Za njim neverjetno gibek, uren pomagač, črn, suh detektiv v strastnem zaletu za dekletom. Tam pri bančni palači sta jo dohitela, nabralo se je ljudi. Krčevito se je dekle z obema rokama oprijelo železnih križev na pritličnem oknu sive, mrke palače. Detektiv in policaj jo trgata stran, grobo in hitro je treba opraviti to komedijo, ljudi je vedno več. Trdo jo oprimeta vsak za eno roko, klecajočo jo ženeta na policijo. Ljudje začudeni, klepetavi, zmerjavi, med njimi nekateri srditi hujskači, kakor se znajdejo povsod.

Kaj se je zgodilo? Da, kaj se je zgodilo, to je treba vedeti. Dekle, ki še ni daleč preko osemnajstih pomladi, menda vendar ni komu zavdalo ali ljubimca ubilo. Ne, takole je bilo: neka velika tatvina je bila dopoldne storjena, pa je policija na večer napravila natančno racijo po mestu. Tatov ni prišla, pač pa je polovila dosti brezposelnih pohajčev in pa potepuška dekleta. Tale osemnajstletnica se je drznila pobegniti iz zastraženega biféja.

«Mati, mati!» se je dekletu iztrgalo iz duše. Iz vse duše je zaječalo. Videlo se je doli na oglu, ob luči plinske svetilke, kako se je v brezuspešnem naporu streslo vitko, lepo telesce. Vnovič se je dekle trgalo iz rok in zvalo na pomoč njo — mater, pozabljeno, bogve kje zapuščeno.

«Mati, mati!»

Potem so zavili proti rdeči svetilki. Nocoj to noč bo mlado dekle prespalo na trdih deskah, zaklenjeno kakor v kakšnem kokošnjaku.

«Mati, mati!» ...

Zdaj je prepozno, dekle. Kadar koga zagrabi policijske roke, tedaj te ne more več čuti in uslišati, ne more te več potolažiti in varovati ona, ki je brez tebe, dekle, žalostna in užaljena v osami. Morda biva kje blizu, v kakšnem dvoriščnem ali podzemskem stanovanju sredi hrupnega mesta. Morda pa je daleč tam, kjer se v mrak predmestja in poljan gubijo tovarne in zadnje barake. Ali

pa je zunaj kje na deželi, pod gozdovi in hribi, ki jih tako svetlo in široko obseva mesec. O, morda te vendar čuje, dekle! V materah menda vedno odmevajo klici otrok, kakor zaječijo v sozvočju vse strune, če si udaril le na eno. Če je tako, dekle, je zdajle materino srce ranjeno in bo grenko zajokalo. A morda se je že davno umirilo v grobu.

Manon. Nežna kakor golobica sedi na klopi sredi odra. Čista in vdana se hoče izročiti tišini samostanskega življenja. Ali prišlo bo vse drugače. Ha, to nerodno, nedolžno bitje prevzema ničemurnost gosposkih žensk. Nališpane, lepe ženske — preko njih nam kakor skozi prizmo v sedmerih krasnih pramenih sije lažnivi čar življenja.

Prišel je on, ki ga je naključje prignalo tod mimo. Stopil je pred njo, pred Manon. Ob enem samem spogledljaju se je vnela ljubezen. Iz obeh grl je zazvenel spev o sreči, roke so se razprle in se sklenile v objemu. Pozabljen je samostan — ha, daleč nekje se v vijoličasti in škrlatni večerni zarji blesti Pariz, ki mu nasproti hiti kočija, v njej dva zaljubljenca na begu v srečo ...

Le potrpljenje, mnogoštevilni in mnogospoštovani publikum! Že nam naslednje dejanje pokaže, kako ona presrečna, nedolžna Manon v pohlepu po novih doživljajih uniči tihi sen. Kakor bi z neusmiljeno roko raztrgala pajčolan, dragocen pajčolan, ki jo je pred šumnim svetom skrival v zatišju, pobegne izdajalsko z novim ljubimcem. Razposajena, nališpana kraljuje lahko živi družini. Sirensko lepo poje napitnico radostim življenja. Zapuščeni ljubljenc v obupu ni vedel kaj boljšega, pa se je šel pokoriti v duhovski stan.

Mislil sem pri predstavi na dekle, ki je klicalo po materi in nisem se mogel otresti mračnih spominov na študentovska leta.

Bog s teboj, študent, ki si nekdanj brez ciljev in upov drugoval sirotam, ubeglim z doma, dekletom, ki jih je k sebi zamamilo mesto.

Zagrebska leta, zagrebska pomlad! Poslani naravnost z morja in z zgodaj ogretega primorja objamejo to prijazno in ponosno mesto topli dihi. Zadiši po vijolicah. S široko preveznenega neba se razliva obilje luči in barv. Kar na lepem se človeku v zagrebski pomladi zazdi, da je življenje nekam lagodno, nekam smešno gosposko in razkošno. Ko nabrekne mastno rjavo popje po kostanjih, ko drevje po trgih in parkih obeta, da bo jutri naglo zazelenelo — tedaj je sredi Zagreba toliko šuma svilenih oblek, toliko lažnega vonja parfemov, toliko razbrzdanih deklet in grdo nalepotičenih matron, da nasmejan pohajkuješ med njimi. Bil je zlasti prva leta po vojni silo dosti bahavosti, ničemurnosti in zapravljanja. A tam doli nekje pod kaptolskimi zidovi je same-

vala majhna kavarna, slabo obiskana čez dan, ponoči zavetje barantačem, sportašem, širokoustnim politikonom, špicljem, pocestnicam. V separeju, kakor so imenitno rekli stranski kamri, pregrajeni s stekleno steno, se je časih v poznih urah razlivalo po mizah kakšno vonjavo žganje, časih so pokali tudi zatiči buteljki. Ali čez dan je študent sam, samcat ob čaši vode in ob zadnjih čikih buljil v debele pravne foliante.

Nekoč je omedlel od slabosti in utrujenosti, drugič je na lepem zakoprnel po domačem kraju, šel peš na pot in se vrnil čez dobre tri ure v kavarno.

Nekoč pa ga je zdramila iz zamaknjenosti drobna desnica. Kdo jo je položil na njegovo ramo, tako rahlo in boječe, kakor da je sedla ptička?

To je bila Nada.

«Kaj pak, gospon, lepoga čitate?»

Sladko je vprašala in njene velike, žametne oči so se otroško hudomušno srečale s pogledom zavzetega študenta. Ali je ni škoda? — to je bila prva in edina misel študentova. Lepa je, očarljiva, visoke, zravnane postave, temnih kostanjevih las, bele polti. Vitki vrat opasan z živordečim apaškim šalom, da je vsa glava videti odločna, samozavestna. Prav zares, to dekle bi lahko vodilo več usod, možu bi nekoč morda bila ljubezniva družica, kodrolascem pozorna mati. Pa vendar, — mlado življenje je navrnilo čisto drugače.

Ko srka belo kavo in prigrizuje torto, laže sebi in študentu, da obiskuje filmsko šolo, da je gospodu ravnatelju najbolj pri sreči in da ji vsi zagotavljajo slavo, bogastvo, razkošje. Sploh se tam sestajajo — lažeprepričevalno — sami fini gospodje, ravnatelji, režiserji, igralci. Za njo rinejo, toda ona se ne vda. Ni taka. Le njega, študenta, bi osrečila. Sobico ima nedaleč čez cesto, v stari hiši za vogalom kaptolskega obzidja. Dohod je naravnost s stopnic... Dražljivo je ob tem prizdignila sivi plašč in modro krilce in si popravila nogavico. Izza podveze je vzela stotak, da plača kavo in torto.

Ne in ne in ne! — je odkimaval bedni študent in se je samemu sebi zazdel kakor riba, opletajoča v mreži. Nada je med prsti mečkala stotak in še enkrat prisedla. Našobila je ustnice in se zavzela: «Tako grdo me odklanjate? In jaz nesrečna se grem v vas zaljubljat... O, mati mila!»

Kakor da bo zaihtela, je zdajci začela blebetati o svojem domu, o svoji materi. Železničar je oče, čuvaj proge nekje na samem sredi slavonske ravnine. Dolgočasna rjava pota teko po planjavi. Daleč je do sosedov, hiše so majhne kakor zaboji, s slamo krite. Zemlja je plodna, ali vse drugo je tako revno, neurejeno, zapuščeno. Kje daleč zunaj je življenje! Noč in dan hitijo vlaki mimo čuvajnice. Hitijo v Beograd in Zagreb. Vozijo tujo in domačo gospodo. Nosijo tovore, nosijo pošto in denar... Oče je sirov. Kadar se je žganja napil, je pretepal njo in sestro in še mater povrh. Sušica je slednjič pobrala mater. V hišo je prišla mačeha. Zdaj sta topla dva. Tretji

teden po očetovi poroki je Nada pobegnila z doma. Do prve postaje je v mraku šla peš, zjutraj se je znašla v Zagrebu. Zdaj je cela dama, ne? Še sestro bo povabila, da pride za njo. Kaj se bo sirota ubijala na slavonski ravnini, kjer nič drugega ni vredno spomina kakor materin grob!

— Materin molitvenik še imam, to je vse... Ali do maše navadno ne pridem. Ob nedeljah sem tako zelo zaspana...

Zunaj se je zvečerilo. Ko so zagorele žarnice in plinovke, se je Nada naglo dvignila, kakor da jo kdo zove, kakor na povelje. Odšla je sama iz kavarne. Študent je srknil vodo, da si omoči suhe ustnice, nato se je iznova zagrebel med foliante civilnega prava.

Pozno ponoči, ko je šel domov, jo je srečal. Pijana se je oklepala svojega zaveznika in pokrovitelja Rudija. Kako ga ne bi poznal! Ves Zagreb ga pozna — brezposelnega plačilnega natakarja, sleparskega hazarderja, trohnečega pri živem telesu. Kakor ječanje obupanca je v noč zvenel rezgetajoči smeh izgubljene Nade.

Druga, ki je prihajala v tisto odljudno kavarno, je bila Štefka, doma iz Dalmacije, z otokov. Zgodaj dopoldne je prihajala neprespana, se lišpala v kotu, naročala kavo, čokolado, slaščice, likerje. Tiho si je prepevala osladne pesmi, počasi je zadremala. V drobcih je tuintam pripovedovala, kako jo je zmamilo z domačega otoka.

Ribič je oče, ribiči so bratje in strici. Ribiči in potapljači, iskalci koral. Z njimi se je vozila v Split, v ribarnico in na trg. Tam je videla, kako gosposki ljudje so na svetu. In mornarji! Mične stvarce si je bila nekoč nakupila v Splitu, ogrlico iz steklenih biserov, pozlačeno zapestnico, rdečilo za ustne in lica. Doma jo je potem mati nabunkala, da je bila vsa progasta. Zakaj njej je bila ukradla zadnje prihranke.

«O, da me je ubila, da me je rajši ubila tistokrat. Kaj ve zdaj, sirota, kako je z mano v Zagrebu! Da me je ubila! Tako se bom ubila sama...»

Prišla je bila v Zagreb pred tremi leti. Dalmatinski študentje so jo vzeli v svoje prečudno varstvo. Hotela je k teatru, k operi, da postane slavna, bogata in razkošna. Pririnjila se je v zbor, pa še tam so jo izgrizli. In vse bi bilo, še bi se nekako živelo, saj jih takole s ceste živi na tisoče, na milijone. Toda strašno je biti v tako mladih letih očitno zaznamovan s propastjo. Neusmiljen je študentov pogled, kadar se upre doli, čisto na konec globokega štefkinega dekolteja: tam je hrasta, komaj prikrita, rjava, rožnato nabrekla hrasta. Ta se ne zaceli nikoli. In na čelu so enako rožaste lise. Bolezen. O, da jo je mati takrat rajši ubila...

Nekoč, ko je spet dopoldne sedela v kavarni, je prišel ponjo detektiv. Menda je ponoči do zadnjega oskubla bogatega pohotnika z dežele ali kaj. Nikdar več je študent ni videl.

Najbrže je ona bila tista Štefka Šainova, ki so o njej pisali listi čez nekaj dni, da se je zastrupila s čisto navadnim podganjim strupom, s strihninom.

Razmišljen sem bil pri predstavi, da me je komaj malo prevzel prizor, ko se spro na odru zaradi hazarda in pride policija po Manon. Konec njene slave, konec šuma, bleska in sladostrastja, dejanje gre h kraju.

Le malokaj se izpremeni na svetu, človeške usode so vedno enake, čeprav jih je toliko in tako raznolikih. Vsako toliko časa gredo stražniki in detektivi na večer okrog po mestu. Vse beznice obidejo, vse sumljivce polove. In s seboj tirajo dekleta, izgubljena dekleta, ki so zavrgla mater. Iz beznice v kriminal, iz kriminala v bolnico ali nazaj na cesto — vsem tako enako mineva pot in življenje, ki jih je neusmiljeno ogoljufalo za

tisti otroško pohlepni sen o slavi, bogastvu in razkošju. Pa naj jim je tudi dano, da se kdaj vržejo v vrtnice velikih, šumnih zablod — enkrat se vsaka od njih kakor uboga srna zateče skozi večer in se da le s silo odtrgati od ograje. In tedaj je prepozno. Nihče več je ne brani, nihče ne ubrani. Zaman krik po materi. A če ga mati tudi čuje, jo še bolj zaskeli pekoča bolečina, da je dala življenje izprijenki, cvetu neplodnemu, ki se bo jutri osul.

Na odru je umrla Manon. V pregnanstvo so jo hoteli odgnati, razdružiti iz maščevanja. Iz naročja svojega ljubljence je izpolzela, se zgrudila in obležala.

Stari, preživeli tenor nas ni mogel navdušiti. Ampak Manon — da, takšna je živela in umrla. Mnogo jih gre njeno pot, toda ne preko odra, marveč čez cesto.

I L K A V A Š T E T O V A

HODIL POTA BOM TEMOTNE

(Odlomek iz romana o Prešernu.)

Leta 1841.

Cvetna nedelja. Solnce. Božajoči pomladni vetrovi. Po ulicah blato in zateptani pomarančni olupki; tu in tam oljčni listek ali kos barvastega oblanca, izgubljenega iz butarice. Ljudje, spomladansko jasnih lic in razgrete krvi, so polnili ulice.

Po kosilu je sedela Ana Jelovškova pri oknu in si popravljala staro obleko. Med tednom ni bilo časa za to. Morala je pridno pomagati teti. Kakor bič je stal za njo strah, da bi ji sorodniki ne očitali skromnega zavetja, ki so ji ga dovolili, ko so jo lastni starši pognali čez prag. Ampak Netka je vedela: ne bili bi je zavrgli, če bi si njena mati ne bila vtepla v glavo, da mora hči pustiti Prešerna. Pognali so jo iz stanovanja — stanovali so takrat v hiši materine sestre — da jo omehčajo, da zlomijo njeno trmo, ji iztrgajo ljubezen.

Ljubezen?

Netka je vzdihnila... Čudna ljubezen! Za vsako malenkost se spreta in cele tedne ni Prešerna blizu. Zdaj ga zopet ni, odkar je sredi januarja umrl Netkin ujec, pisar Gašper Bobek, in se je ona na pogrebščini opila z vinom, ki ga ni bila vajena.

Žvečer, ko je spremila Prešerna, ki je bil prišel k njej, se je zgrudila na cesti v sneg. Pobral jo je in nesel v hišo. Vso noč je čul pri njej in ji

dajal zdravila. Odšel je šele zjutraj, ko je zaspala. Toda od tistega časa ga ni več videla. Skoraj tri mesece... Ali jo je pustil?... Stisnila je ustne: Prav, bo vsaj mir. Teta jo že nekaj dni gleda bolj prijazno. Zjutraj sta ji prišla bratca kazat butare in mati — dasi ju je videla — ju ni osorno poklicala, kakor je doslej vedno storila, kadar sta fanti v veži govorila s sestro... «Ali bi mi bilo hudo za Prešernom?» je Netka razmišljala. «Prav za prav...»

Netka se je zdrznila: Mimo okna je šla po cesti proti Božjemu grobu vrsta gospodov v gosjem redu, kajti cesta je bila po dežju močno blatna. Prvi je stopal doktor Crobath, za njim tiskar Blaznik, potem Kastelic, profesor Martinak in naposled — Prešeren... Velike ciganske Netkine oči so se strnile v kratkem pogledu z njegovimi napol priprtimi sivimi. Že je odšel za drugimi... Netka je sklonila glavo in zagrebala obraz v obleko, ki jo je šivala. Kako jo je bolelo — bolelo!

Zdajci se je stresla. Na vratih se je čulo trkanje. Skočila je, odprla — — Prešeren!

Ker sta bila stric in teta v sobi, je stopila ven in zaprla vrata. Nekaj trenutkov sta stala molče drug pred drugim. Potem jo je v veži potegnil k sebi:

«Nu, ali si se že iztreznila?» jo je podražil in podržal pred seboj.

Njene vroče oči so se zabliskale v jezi in osramočenosti. Togotno ga je pahnila od sebe in zapihala kakor razdražena mačka:

«Ali si zato prišel? Če bi jaz hotela tebi oponašati vsak kozarec, ki ga izpiješ preko žeje, bi imela dosti opravka!»

Prešernu se je obraz stemnil.

«Morda pijem preko žeje; zadnji čas celo pogosto, ampak vem, kdaj imam dovolj. Domov me

ni še nihče nosil!» jo je tiho, vendar ostro zavrnil.
«Saj te nisem prosila, da me nesi! Pustil bi me bil v snegu in danes — bi imela mir.» Solze so se ji udrle.

«Mir imaš še vedno lahko», je hladno odstopil.
«Oh, kakšen si! Ko vendar veš, da mi je takrat šlo vino le zato v glavo, ker že ves dan nisem nič jedla! Nihče se ni zmenil zame, da bi mi bil dal jesti, prositi pa tudi nisem hotela, saj veš, kako grdo me gledajo!» Med jokom so se ji trgale besede iz ust.

Ali sem človek? ... Trinog sem! ...

«Nani! Ali si še moja, Nani?»

Nekaj minut pozneje je Prešeren hitel za svojo družbo. Z Nani sta se dogovorila za sestanek v mraku ob Gruberjevem kanalu.

Nekoliko se je zakasnila zvečer. Vsa zasopla je pripovedovala:

«Niso me pustili. Mama je naščuvala teto, naj me ne pusti. Zaklenili so me v sobo. Jaz pa sem toliko časa tolkla po vratih, da mi je stric odprl. Teta je nekaj kričala za menoj, jaz sem pa kar tekla.»

Njemu je bilo mučno ... Ali ni dekletu zgolj v trpljenje?

«Nani, ali me imaš rada?»

Pogledala ga je in se stisnila k njemu. Zavila sta čez Karlovski most in nadaljevala pot po temni cesti proti Rakovniku. Pod Rakovnikom sta srečala dva jezdeca, ki sta v koraku jezdila vsak svojega konja po blatni cesti. V večerni temi so se le nerazločno risale njiju silhete proti zvezdnatemu nebu.

«Hu! Kako sta bradata! Kakor rokovnjača», je pošepetala Netka.

Prešeren se je ozrl na popotnika, ki sta v glasnem razgovoru jezdila proti mestu. Ustavil se je in prisluhnil.

«Kako čudno sta govorila! Kakšen jezik je to?» je vprašala Netka.

«Ruski.»

«Ali si ju razumel? Jaz sem razumela samo besedo 'Micke'».

«Rekel je, da bi bila lahko že pred večerom v Ljubljani, če bi ju ne bile lepe Micke zadržale po poti.»

«In drugi?»

«Drugi je govoril bolj hitro. Razumel sem le toliko, da je hvalil čarobno dolensko pokrajino: gore in razglede z njih, gradove po hribih in dolinah, lepe cerkvice in vasi ter prijazno ljudstvo. Tujec je, Rus. Prvi pa se mi ne zdi Rus. Mešal je ruščino s hrvaščino. Po glasu in po obrazu se mi zdi Vrazu podoben, kolikor sem v temi mogel razločiti.»

Prešeren je prav videl. Popotnik ni bil le Vrazu podoben, ampak je bil res Vraz. Potoval je z ruskim učenjakom, slavistom Sreznjevskim.

Onkraj Rakovnika sta se Prešeren in Netka okrenila in vrnila. V predmestni gostilni v Kurji vasi sta pojedla skromno večerjo, sedeča sredi tujih ljudi, po večini delavcev. Nato je Prešeren spremil Netko do doma. Pred hišo sta se poslovila.

«Jutri pridem zopet pote», ji je še prišepetal in odšel po cesti navzdol. Netka je gledala za njim, potem je potrkala na tetino okno.

Nihče ji ni prišel odpret.

Še enkrat je potrkala, močnejše. Zdajci je čula, kako je zaropotal ključ v hišnih vratih. Stopila je k njim. A odprla so se le napol. Teta je stala za

njimi, pomolila dekletu sveženj obleke in se zadržala:

«Za takšne, kakršna si ti, ni prostora v moji pošteni hiši. Le pojdi, kamor hočeš!»

Ker presenečeno dekletu ni prišlo za zavitek, ji ga je teta vrgla pred noge in ji pred nosom zapahnila vezna vrata.

Netka je stala na cesti. V grlu jo je davilo. Nekaj nedeljskih izletnikov je šlo mimo. Pobrala je zavoj z obleko in se naslonila ob vrata. Solze so jo oblile. Zdelo se ji je, da sliši znotraj v veži vneto šepetanje. Potrkala je na vrata. Nič. Ihtenje jo je streslo. Stopila je na drugo stran hišnih vrat, kjer je bilo stanovanje njenih staršev, in potrkala na okno. Dolgo je čakala. Zopet nič. Tedaj je potrkala še enkrat in jokaje prosila:

«Mama! Mama, odprite! Kam pa naj grem? Oh, ata! Odprite no!»

Glasno je zaplakala. V stanovanju pa je ostalo vse tiho in temno. Tedaj je razumela, da zanjo v tej hiši ni več doma ... Kam zdaj? K njemu, Prešernu? Morda ga niti doma ni, gotovo ne. Stresla se je, ko se je spomnila na mrko, pobožnjaško Katro. Kam pa? K ujcu Martinu Bobku, ki je bil licejski sluga? Ampak v liceju je tudi knjižnica in v njej — Kastelic. Oh, poznala je Prešernovo ljubosumnost nanj. Ne, tja se ni smela zateči. Ujec Martin bi je mogoče sploh ne maral sprejeti ... Kam torej, kam?

Pogled ji je šel po cesti navzgor ... Kanal? ... Globoka, tiho deroča voda ji je za trenutek zamigljala pred očmi ... Ne. Dokler ima Prešerna, ji ni treba obupavati. Greh je takšen obup. Jutri pojde k ljubemu in mu vse pove. Pomagal ji bo. Le nocoj — kam bi nocoj?

«Oh, moj Bog, kam?»

Sama sebi se je smilila. V duši ji je vstalo bridko vprašanje: Zakaj me preganjajo? Kamorkoli jo je usoda doslej zanesla, povsod pekel okrog nje. Od Primčevih je sama ušla. Leta njene vzgoje v strogi, mrki bogataški hiši so bila kakor dolga vrsta silovitih viharjev. Ko se je zatekla domov, je prišla z dežja pod kap. Mati, ki je bila proti njej vedno ljubezniva, dokler so jo Primčevi imeli za svojo, se je vsak dan togotila nanjo in ji očitala, da je lahkomišelnost napravila najlepšo bodočnost. Naposled jo je dala služiti za pestunjo. Pri Crobathovih so bili prijazni z njo, a zopet jo je pregnala zla usoda domov, od doma k teti, in zdaj od tete — na cesto.

«Zla usoda» je Netka sama pri sebi imenovala tisto, kar je bilo le njena nesrečna narava. Nikoli ni Ana Jelovškova pogledala v dno svoje plitve duše. Zato ni nikdar pogledala svoji «usodi» v oči. Če bi bila kdaj to storila, bi se zgrozila nad grdo spako, iz katere je gledala slabo brzdana strastnost, trma, jezavost in ničemurna zaverovanost same vase. Vsega tega mlada Netka ni videla, zato je tudi ob tej uri stala «zla usoda» ob njeni strani.

Kam?

K prijateljici! Da, k njej pojde. Prijateljica — bilo ji je tudi Neti ime — je imela restavracijo v gledališču. Prešeren sicer tistega dekleta ni posebno cenil in je Netko že svaril pred njo, a Netka se, kakor po navadi, ni ozirala na njegovo željo.

«Pri njej prenočim. In če zve Prešeren? ... Naj zve! Če bi me bil vzel, bi se mi ne bilo treba potikati pri tujih ženskah, ki mu niso všeč. Jutri zjutraj ga počakam in mu vse povem.»

Jezno je obrisala solze, prijela zavoj z obleko in odšla proti mestu.

«Kam gre?» je v temni sobi vprašal oče, ki je že ležal v postelji. Hudo mu je bilo za otroka.

Žena, ki je stala sredi sobe in s strahom in jezo v srcu gledala za hčerjo, se je zganila. Mislila je, da je mož že spal.

«Proti mestu. K njemu pač. Nesrečno dekle, da ne more pustiti tega človeka! Res že ne vem, kako naj jo pripravim do tega.»

«Pusti jo! Sama sva kriva, da je dekle nesrečno.»

«Sama! Ali noriš? Kdaj sva se kaj pregrešila proti temu otroku?»

«Takrat, ko sva jo majhno dete izročila tujim ljudem.»

«Sam veš, da je nisem rada dala od sebe, čeprav sva imela še kup drugih otrok. A ponudbe gospe Primčeve nisva mogla odkloniti. Pomisli, da je otrok imel pri njej vsega dovolj.»

«Vsega, le srca ne. To je eno in glavno. Drugo pa: Netka je zrasla v tujem svetu, med ljudmi, ki se čutijo visoko nad nami. Vse življenje bo hrepenela nazaj v oni svet. Nič se ne čudim, da si je izbrala gospoda za ljubčka, in ne človeka iz delavskih slojev. Izpodmaknili smo ji trdna tla, zdaj se lovi med nebom in zemljo. Ali razumeš zdaj, da sva tudi midva kriva, če je otrok nesrečen?»

«Razumem le to, da ne smem odnehati, če hočem, da bo kdaj srečna. Zdaj je le dvoje mogoče: ali jo sprejme Prešeren k sebi, ali jo zapodi. Če jo sprejme, se mora z njo poročiti, ker bi njegova sestra Katra ne trpela takšne ženske poleg sebe. Če jo pa zapodi, bo konec njene ljubezni, in to bi mi bilo še najbolj prav.»

Mož je vzdihnil in molčal.

Drugo jutro je sedel Prešeren razmišljen in živčno razdražen pri svoji mizi v pisarni. Delo mu kar ni šlo izpod rok. Zopet in zopet je videl pred seboj Netkin blede obrazek z vročimi očmi in sočnimi rdečimi ustnami, ki so se tresle med trmastim posmehom in komaj zadržanim jokom. Zjutraj ga je čakala pred hišo.

Kaj zdaj?

Ne bo kazalo drugega, dekle si bo moralo poiskati službo, dokler on ne dobi samostojnega mesta. Prej ali slej ga bodo morali vendarle uslišati! ... Seveda bo dekletu težko najti primerne službe. V vsako hišo je tudi on ne pusti! ... Preklete življenje! Ali ga res nikdar ne dvigne na zeleno vejico? Štirideset let je star. Namesto da bi se v teh letih že zibal v blaginji, se mu kupičijo skrbi in — dolgovi.

S težkim vzdihom je pogledal skozi okno na dva gospoda, prihajajoča od «Maliča» čez cesto proti Crobathovi pisarni: tujec s kučmo na glavi in — Vraz.

Prešeren ni bil kdovekaj vesel, ko je zagledal pobratima ... «Me bo že zopet dregal s svojo jezikovno čobodro», ga je izpreletela neprijetna misel. S težavo je premagal živčno utrujenost in slabo voljo, ko je vstal in pozdravil prišleca. Vraz mu je predstavil učenjaka Sreznjevskega in dodal:

«Brat France Prešeren je naš največji gornjeilirski poet.»

Prešernu se je zatresla ironija okrog ust. Odločno je popravil:

«Pri nas pravimo: slovenski poet. Ponosen sem na to, da sem Slovenec in Slovan. Zame ima beseda «Ilir» vedno suženjski prizvok. Diši močno po Napoleonovem in habsburgovskem z diplomacijo zakritem nasilju v naših deželah.»

Vrazov bradati obraz je pokrila rdečica. Sreznjevski pa je pogledal ponosnemu Slovanu z odkritosrčno simpatijo v oči.

«Čelakovsky mi je že mnogo lepega pravil o vas.»

Prisrčno je stisnil Prešernu roko. Odpel je plašč in izvlekel zapečaten papir.

«Dovolite, gospod doktor, da vam izročim pismo gospoda Čelakovskega! Prav iskrene pozdrave vam prinašam tudi od gospoda Hanka, ki mi je izročil svojo zbirko pesmi za vas.»

Sreznjevski je segel še enkrat v plašč in podal poetu dar češkega tovariša. Prešeren je čutil toploto v srcu ... Vendarle so še na svetu možje, veliki možje, ki ga cenijo in ljubijo!

Iskreno se je zahvalil simpatičnemu Rusu in peljal gosta v kabinet h Crobathu. Advokat je sprejel oba posetnika nad vse prisrčno in ju takoj gostoljubno povabil na kosilo. Dogovoril se je z njima, da ju vzame o velikonočnih praznikih s seboj v Kranj, da spozna Rus tudi gorenjsko zemljo in ljudstvo. Potem ju je sam peljal na svoj dom ter ju predstavil ženi, naposled pa ju je ostavil v licejski knjižnici pri Kastelicu in se vrnil v pisarno.

Ko je Prešeren prišel za njim v kabinet, ga je ogovoril:

«Saj prideš tudi ti h kosilu? Zelo mi ustrežeš. Učeni Rus bi se gotovo rad kaj več pogovoril s teboj. Pošlji pisarja, da obvesti tvojo sestro! ... Zakaj pa nočeš iti o praznikih z nami v Kranj?»

«Ne morem. Prvič nimam denarja, da bi ga po nepotrebnem zapravljaj. Drugič imam sitnosti z dekletom.»

«Z Netko?»

«Da. Zapodili so jo od doma — zaradi mene, kajpak. Moja dolžnost je, da skrbim zanjo, dokler ne dobi primerne službe.»

«Hm. Najbolje bi bilo, da se tega hudiča otreseš», je Crobath pribil z robato odkritosrčnostjo.

Prešernu se je pogled stemnil. Dvignil je ramena, vzel kup aktov z mize in odšel iz kabineta.

«Sam sebi bi pljunil v obraz, če bi zdaj pustil dekle. Ali ji nisem uničil vsega življenja? In vendar je vztrajala pri svoji ljubezni, kljub vsemu sorodstvu, ki je pritiskalo nanjo. Ako bi le ne imel na stanovanju sestrinega sina Ivana in če bi Katra ne bila takšna tercijska, bi vzel dekle k sebi, in ljubljanski filistri naj se potem na glavo postavijo.»

Z jezo je položil akte na mizo in se zakopal v svoje delo.

O praznikih je ostal doma. Nečaka je poslal k stricu Francu na Skaručno, Katra je kolovratila iz cerkve v cerkev, on pa je hodil z dekletom na izprehode v okolico ali ostajal z Netko doma. V njenem boječe strastnem ljubimkanju je za trenutke pozabljal na vse nevednosti. Samo za trenutke; Netka je skrbela, da njegovo pozabljanje ni trajalo predolgo.

«Nikjer ne dobim službe», je ihtela. «Gospa Paskalijeva mi je včeraj rekla, ko sem se ji šla ponuditi, da si od takšne ženske ne more dati streči.»

Prešerna je pogrelo.

Pomladna paša

«Žena advokata Paskalija ima res pravico do takšnega obsojanja! Ona, ki se ščepiri z diamanti, za katere je njen mož ukradel denar po vrsti vsem sirotam, ki mu jih je sodišče izročilo v varstvo!»

Netka si je obrisala solze.

«Ali misliš, da je res?»

«Seveda je. Vsa Ljubljana že šušlja o tem.»

«Oh, saj šušljajo tudi o Baumgartnu, o starem Homannu, o Oblaku in — in o tvojem šefu tudi!... Vsi so zločinci, pa se delajo vendarle velike gospode! Tatovi so!»

«Vem. Poznam njih poštenost bolje ko ti», je grenko prišlo iz njegovega srca. «Vem tudi, kaj jih žene v te zločine: njih hohštaplerija in zapravljenost njih žen in žensk. Nihče me nikoli ne pripravi do tega, da bi hodil njih pota. Zapomni si!»

Zadnje besede je izrekel s trdim jeklenim bleiskom v očeh. Netka ga je od strani pogledala, zdrsnila z njegovih kolen in stopila k oknu. Razumela je grožnjo, ki je ležala v besedah njenega ljubčka: nikoli ne pripravi Netka Prešerna do tega, da bi jo vzel, dokler njegove razmere ne bodo takšne, da si bo mogel privoščiti udobno gospodinjstvo in prijetno zakonsko življenje...

Iz svojih temnih misli je uporno zagodrnjala, gledaje skozi okno:

«Zakaj mi ne dovoliš, da bi sprejela dobro službo v .Avstrijskem dvoru? Pravijo, da hišna tam mnogo zasluži.»

Ni takoj odgovoril. Ko se je okrenila, jo je molče mrzlo meril z očmi.

«Nu?» ga je izzivalno pogledala.

Resno in mirno je prišel odgovor:

«Če se hočeš prodajati — ne morem ti braniti.»

Kri ji je šinila v glavo, jezo je udarila z nogo ob tla in kriknila kakor furija:

«Ali naj poginem na cesti, samo zato, ker se gospodu doktorju deklet iz delavskih slojev ne zdi primerno za ženo, ko mu je bilo dovolj dobro za ljubico?!»

S stisnjenimi pestmi je stala pred njim. Črne oči so ji žarele kakor satanu. Iz njegovega obraza je izginila vsa zdrava rdečica. Čutil je, kako mu srce razbija od tega, kar se je dvigalo v njem do izbruha. A ukrotil se je kakor vedno.

«Ne veš, kaj govoriš, in ne veš, koga imaš pred seboj», je dejal še dosti mirno, dasi mu je bil glas nekoliko negotov in se mu je roka tresla, ko si je z njo popravil lase s čela. «Sicer pa nimam pravice, da bi ti kratil prostost. Sprejmi tisto službo, a midva sva potem ločena za vedno.»

Že so se zasvetile solze v njenih očeh.

«Če — če imaš — tako malo za-zaupanja do mene, bi bilo res najbolje —»

«Otrok si in ne veš, kaj se pravi, biti mlada in biti hotelska hišna», jo je zavrnil in pristavil z jeznim pogledom na brhko ljubico: «Pa še takšna satanela, ki zbode vsakega moškega v oči!»

Skozi solze se ji je zablskal ničemuren nasmeš.

«V vsakem poklicu ostane človek lahko pošten», je še ugovarjala, že potolažena.

«V vsakem — le v tem bolj težko», je vztrajal, «to moraš vendar razumeti, da takšna služba ni za osemnajstletno deklet!»

(Konec prihodnjič.)

Mark Twain:

(Samuel Langhorne Clemens, † 30. novembra 1835.)

Da se živali med seboj pomenkujejo, o tem ni treba razpravljati. Da bi to tajili? Ne! Vendar je po moji misli prav malo komu dano, da bi razumel njih govorico. Na svetu sem poznal zgolj enega človeka, ki se mu je to obneslo. Ako pa vem, da mu je to uspelo, vem zato, ker mi je to sam potrdil.

Bil je to prostodušen rudar, ki je dolga leta preživel med gorami in gozdi, v odročnem kotu Kalifornije. Ondod je proučeval šege raznih živali, ki so ga obdajale, in se je ustil, da zna prav natanko tolmačiti njih medsebojne pogovore.

Temu možu je bilo ime Jim Baker. Po njegovem mnenju so na svetu živali, ki jim je besedišče omejeno, slog brezbarven in vsakdanji; druge pa imajo mnogoter, obilen in obenem zvočen jezik. Zato se te poslednje kažejo posebno gibke. Ker so si v svesti svojega daru, se rade postavljajo z njim, in kakor je Baker izjavil, ga je njegovo dolgo in potrpežljivo opazovanje privedlo do sklepa, da ni na božjem svetu sijajnejših kramljačev od šoj.

Šoje, vidite, mi je rekel nekoč, šoje so čisto ne- navadne živali. Muhaste so, če hočete, vendar pa imajo več čustva od drugih. A nekaj si dobro zapomnite, namreč to, da šoja, pa naj ji šine še takšna misel v glavo, ni nikoli v zadregi, kako bi jo izrazila. To pa niti v prostaških stavkih niti v katerih koli izrazih. Ne! Pač pa čisto tako, kakor se piše v knjigah, in z obilimi podobami! In kar se tiče gladkega izražanja, mi lahko verjamete: nikdar in nikoli ne boste naleteli na šoj, ki bi gobezdala ali se lovila za besedami! ... Kaj takega se še ni videlo! ... Sijajni in pravilno zasukani stavki — to se sme reči — ji kar tako teko iz kljuna! In zagotavljam vas, niti enega ptiča ni na belem svetu, niti ene živali, niti enega bitja, čigar govorica bi bila tolikanj opiljena in slovničnata tako zanesljiva.

Nekateri ljudje trde, da se mačke lično in mično izražajo: že mogoče. Toda poskusite kdaj mačko razdražiti ali pa jih pojdite poslušat, kadar se pričkajo med seboj po strehah, potem pa mi pridite povedat, kaj mislite o njih. Nevedneži si predstavljajo, da mačke delajo hrup, kadar ne soglašajo, in da je ta hrup neprijeten za uho. Jaz pa trdim, da je nevšečna zlasti robotost besed, ki jih uporabljajo. No, lahko vam rečem, da nisem moral nikdar nič takšnega očitati šojam ... ali vsaj prav poredkoma.

Kadar opazijo, da so kaj povedale, česar ne bi bile smele, so zato še bolj poparjene ko mi. In na mah zapro kljun in ... čim hitreje prhnejo. Šoji pravimo ptica in do neke meje je to res pravilno. To je ptica, ker nosi perje, ker ne pripada nobenemu določenemu bogočastju; ali kar se dostaja vsega drugega, vam pravim, da je to človeški stvar prav tako kakor vi ali jaz. Prav zares! In dokažem vam, zakaj.

Šoja — pa naj si bo to nagon, okus, vzgoja, želja po naobrazbi — šoja mika vse, kar se godi. Šoja nima nič več vodil ali načel nego kak poslanec. Šoja vam laže, šoja krade, šoja vara, šoja izdaja, in štirikrat v petih primerih se šoja ne drži svoje najsvetejše prisega! In kar čez mero podkrepljuje mojo trditev, je to, da ne

najdete na vsem rudniškem področju v Kaliforniji niti enega človeka, ki bi znal tako psovati ko šoja. Ljudje zmeraj mačkam podtikajo, da preklinjajo kakor nihče drug, in zares je treba priznati, da se v tem posebno izkazujejo. Toda dajte šoji dobro priliko, da se raztogoti, pa boste videli, ali se morejo vaši mucji z njo postaviti v isti red. Ne, ne, nikar ne poskušajte, da bi mi nasprotno dokazali: ne bojte se, jaz že vem, pri čem sem! Šoja, vidite, vam je čisto kakor človek in dela vam kakor človek. Šoja vam joče, se smeje, rdi od sramu, modruje, kuje načrte, razpravlja. Šoja vam je vsa neumna na opravljanje in spotiko; šoja popolnoma umeje smešnost; tako dobro kot vi — ali nemara še bolje! — se zaveda, ob kateri priliki se je obnašala kot osel, oziroma kot goska. Kadar pomislim na šoje, si pravim: nam nekaj manjka, da bi bili popolni: manjka nam perje!

Ker pa že govori o njih, naj vam povem zgodbo, za katero vam jamčim, da je pristna.

Ko sem se začel baviti z govorico šoj, se je tu pripetilo nekaj čudnega. Sedem let je bilo tega, odkar je bil odšel iz tega kraja zadnji mož taborišča — razen mene. Stanoval je v hiši, ki jo vidite tamle. Po njegovem odhodu je ostala ves čas prazna. Kakor se morete preveriti, je ta kladara narejena iz drevesnih debel in pokrita z deskami. Znotraj ima en sam dokaj obsežen prostor, ki so mu kar strešne deske za strop.

No, neko nedeljo zjutraj, ko sem sedel na mestu, kjer sva zdaj, to se pravi pred svojo koč, poleg mene pa moj maček, in ko sva oba mislila na svojo ljubo domačijo, ki sva jo zapustila pred trinajstimi leti, vam prileti mimo naju šojka in sede na streho prijateljeve hiše. V kljunu je držala želod in toliko da je obsedela, zaslišim njeno vreščanje:

«Glej, glej, no, ta pa ni slaba!»

Ker je morala ziniti, da se jo povedala, se ji želod izmuzne, se zakotali po poševnem krovu in pade na tla. Vse pa je kazalo, da se za to nič ne meni, tako zelo je bila zatopljena v novotarijo, ki jo je bila pravkar zasledila. Na neki jelovi deski v strehi se je bila izluščila grča, potemtakem je zijala povsem okrogla luknja na njenem mestu v deski.

Moja šojka pripogne glavo na stran, zameži z enim očesom, potlej z drugim, pozorno ogledujoč odprtino. Zdajci se ji oči zasvetijo, s perotmi parkrat zaplahuta, kar je gotovo znamenje zadovoljstva pri šojah, in vzkligne:

«Pa saj to je popolnoma podobno luknji! Takšno je, kakršna mora biti vsaka prava luknja! Vrag me vzemi, če to ni zares luknja!»

Vnovič nagne glavo in jame spet ogledovati. Ko jo potem vzdigne, je videti žareča, z mogočnim fofotom se nekajkrat udari po bokih, zakolorepi in nazadnje zareže:

«No res, tale je pa imenitna! Srečo pa imam! Je že kdo kdaj videl lepšo luknjo?»

Pa skoči s strehe, pobere svoj želod, ga nese nazaj, ga spusti skozi luknjo in dvigne glavo, medtem ko ji kljun napol zeva v radostnem nasmešku. Nenadoma pa jo vidim, kako mirno obtiči podobna nekomu, ki posluša, in smehlja ji ugasne ko diha na rezilu britve. Nato pa začeblija:

«Toda kako je le mogoče, da nisem slišala, kako je moj želod padel?»

Na novo se sklone proti zijavki, se za dolgo zazre vanjo, se zopet vzkloni, strese z glavo, obhodi vso luknjo, se vrne prežat na prejšnje mesto in čez nekaj trenutkov se vzpne kot popred, enako kimaje z glavo. Ker jo ima čedalje hujša radovednost, hoče potem po vsaki ceni stvarjem do dna ter prične spet motoviliti

ŠOJE

okoli luknje; sedaj obstane na desni, sedaj na levi, da jo preišče od vseh oglov, a še zmerom ne najde rešitve. Naposled odskaklja na sleme, se zamišljeno popraska z desno nožico po glavi in nenadoma slišim, kako izjavi:

«To je pa že pretežka reč zame!... Bogme, pretežka je!... Prešmentano globoka mora biti ta luknja!... Vendar ne gubimo takole brezpridno dragega časa. O tem si hočem priti na čisto in prej ali slej bom morala tako ali tako odmotati to uganko.»

Odleti, gre iskat drugega želoda, in kakor je bila storila s prvim, ga potisne skozi luknjo, toda tokrat z veliko večjo pazljivostjo. In bržko ga je izpustila, urno preži, da bi poskusila videti, kako pada. Vse zaman! Navzlic naglici, s katero je ravnala, se ji ni nič bolje posrečilo.

Ko je nekaj trenutkov držala oko tik ob luknji, se zopet vzpne, globoko vzdihne in zavrešči:

«Bes me plentaj, če to količkaj razumem!... Ali Bog pomagaj! Poskusimo še enkrat.»

In ko je šla iskat tretjega želoda, naredi vnovič isto stvar, a uspeh ni nič večji nego prvič.

«Ah, kaj!» vzklikne, «svoj živi dan nisem videla podobne luknje!... Gotovo je to luknja nove vrste.»

Pod nos se ji je že pričelo kaditi. Pri vsem tem pa se le še skuša čim bolje držati nekaj časa ter jame zamišljeno križariti po slemenu, pri tem pa maje z glavo in momlja besede, ki jih nisem mogel razbrati. Na koncu koncev pa jo premaga srd. Ah! da ste mogli čuti, kakšno ploho psov je izpuščala. Nikoli ne bi bil verjel, da more ptič zabresti v tak položaj za tako malo pomembno vprašanje!

Skoraj pa se ji jeza kolikor toliko poleže. Tedaj stopi zopet niz reber po strehi, obstane pred odprtino, jo pregleduje dobre pol minute, nato pa jo začne nagovarjati, kakor da gre za osebo:

«Ti stara luknja, široka si, globoka si, nemara si celo najnenavadnejša luknja, kar mi jih je bilo kdaj dano srečati. A zdaj, ko sem te pričela mašiti, naj me vrag vzame, če te ne napolnim do vrha, pa ko bi morala sto let porabiti v ta namen!»

In nato je že bliskoma odletela!

Debeli dve uri in pol — gledal sem na uro — ni prenehala niti za sekundo in ne bi vam vedel povedati, koliko stotin želodov je nasula v to rupo. Spričo tolike vztrajnosti me je obšlo resnično občudovanje in ganotje. Sedaj je delovala tako naglo, da si ni privoščila več niti časa, da bi gledala za padajočim želodom, in kolikor ga je pometala v rupo, tolikokrat je odfrčala po drugega.

Nazadnje obstane oslabela in z drhtečimi krili. V kljunu drži zadnji želod in poti se nalik steklenici mrzle vode ob pasjih dneih.

«Tegale pa, na primer», zavrešči in ga porine skozi zijavko. «bom gotovo videla, kako zdrkne, saj prav daleč nikakor ne more iti!»

Nagne se, skrbno opazuje želod, ki pada, in se vzravna... bleda od togote, da, gospod, bleda od togote, in se zadere:

«V to prekleto luknjo sem spustila več želoda, kakor bi ga bilo treba vsej moji družini trideset let za prehrano... Pa kaj!... pri tej priči se dam nagatiti in se postaviti v muzejsko izložbeno okno, če morem videti samo konček enega samega izmed želodov, kar sem jih vrgla noter!»

*

Popolnoma uničena se s težavo skobaca spet na vrh strehe in se nasloni na dimnik. A ko je prispela tja, je bila bržkone sama pri sebi prereševala vse vtiske, zato jim daje duška. V malo sekundah sem mogel doznati, da so naši vozniki, pa bodi si še tako besni, in naši rudarji, pa najsi imajo še tako grd jezik, le vsakdanji vajenci v primeri z dovršenimi mojstri, kakršni so jerti in šoje.

Medtem pa ko je moja takisto zmerjala, prileti mimo po naključju njena vrstnica, ki se začudi ter jo vpraša, kaj ji je. Uboga žival ji na dolgo in široko razloži svojo zgodbo, potlej pa pristavi:

«Ako mi ne verjameš, pojdi sama gledat, luknja je tamle.»

In pokaže ji jo s svojo nožico.

Druga se približa votlini, jo tudi premeri s pogledom, nato pa se vrne pozvedovat:

«Koliko praviš da si zmetala želoda noter?»

«Nič manj ko dve toni», odvrne moja šoja.

Druga gre nazaj in zopet ogleduje. Ker pa tudi ona nič ne razume, sklene o tem poročati dvema ali trem stotinam šoj, ki jih skliče in ki takoj priteko. Vse dolgo preiskujejo luknjo, vprašujejo o tem in onem mojo šojko, da bi natanko zvedele, kaj se je pripetilo, ter jamejo živahno med seboj razpravljati. Pri tem pa navežejo skoraj toliko otrobov, kolikor bi jih bilo moglo enako število ljudi v podobnem položaju.

V gosjem redu gredo, druga za drugo poškilijo v skvožnjo in vsaka pove svoje mnenje, vsaka tolmači zadatek po svoje. Ker na nobena razrešitev ne zadovoljuje, prično vse preiskavati hišo od vrha do tal. Naposled zadnja v jati zapazi, da so vrata priprta, zmuzne se skozi rezo in pokuka v notranjost...

Ko bi trenil, je kajpada nepredirljiva skrivnost osvetljena: želod je raztresen po tleh.

In zadnja šoja zaprhuta s krili in kliče:

«Pojdite sem! Pridite no!» vpije na ves glas ostalim. «Vstopite! Vstopite no! Naj se mi kljun skrivi, če ni naša tovarišica poskušala hišo napolniti z želodom!»

Vse prihite, vse planejo v sobo in bržko so prekoračile prag, spoznajo neznansko neumnost prve šoje, se silno zavzamejo ter se valjajo po tleh od smeha.

No, gospod, verjemite mi, če vas je volja, toda celo uro so ostale tam, ene na drevju, druge na strehi, zafrkujoč mojo ubogo šojko, natanko tako, kakor bi bili utegnili ljudje početi na njihovem mestu.

Zdaj pa si upajte trditi, da šoje nimajo smisla za šegavost!...

Edino stara sova iz Nove Škotske ni soglašala z drugimi, pač pa je v zadregi izjavljala, da ne vidi v tem nič smešnega...

Toda sove, jelite...

A. Debeljak.

Dobra drama.

Mlad, nadarjen pisatelj je imel smolo, da je jecljal.

Nekega dne je nesel ravnatelj gledališča svoj dramski prvenec, tragedijo v petih dejanjih in dvaindvajsetih slikah.

Ponižno je potrkal na vrata in stopil v pisarno.

Ravnatelj je zamrmral: «Dramo imate? No, kar brez ovinkov. Preberite nekaj prizorov!»

Pisatelj je začel brati. Bral je, bral...

Iznenada pa mu seže ravnatelj v besedo: «Dobro, dramo vzamem.»

Pisatelj se je zasmejal obraz.

Ravnatelj je pozvonil tajniku:

«Sestavite pogodbo! Drama sicer ni nič posebnega, toda ljudem bo od smeha kar slabo. Pomislite: vse osebe, ki nastopajo, jecljajo!»

Tovariša

Boris Pilnjak je eden najbolj cenjenih modernih ruskih pisateljev.

Njen gospodar je bil lovec, to se pravi, da je bil vihrav, brezskrben človek, ki se je rad rezgetaje smeljal in dosti jedel, ki je imel zmeraj od cestnega blata umazane škornje in ovratnik srajce vselej odpet. Psa sta bila dva: eden je bil čuvaj brez rodovnika, brez domovine in brez ljubezni. To je bila Maška. In potem je bil še imeniten seter, gospodarjev ljubljeneč, vlačugar Glan. Glan se je zmeraj odpravil z gospodarjem na lov, in gospodar nikoli ni mogel dovolj hitro sneti puške. Gospod in Glan sta skupaj jedla, veselo in obilno, in skupaj spala v izbi. Za Maško pa se gospodar prav nič ni briga, pozabljal ji je dajati hrano in Maška je smela biti samo zunaj. Sama se je hranila; zjutraj je šla časih v gozd ali pa v sosedno vas — in vse to se je zgodilo, preden se je gospodar naspal. V hišo ni smela stopiti; čakala je gospodarja na dvorišču, pohlevno, da bi slišala njegove ukaze. Gospodar in Glan sta mogočno prišla iz hiše. Maška je gospodu v čast zamahnila z repom. Gospodar in Glan sta šla svojo pot, na lov ali pa kam na obisk — Maška pa ju je spremila do vrat.

Glan in Maška sta se postrani gledala. Glan je zaničeval Maško zaradi njene slabotne in krevljaste vnianosti, zaradi njenega žalostnega in prijaznega pogleda, s katerim je pozdravljala gospoda in ga spremljala. On, Glan, ima vendar iste pravice kakor gospodar, zato gospodarja posnema — ponosno odmahuje in gleda Maško zviška, da, še dosti bolj jo zaničuje kakor gospodar sam. Tudi Maška zaničuje Glana, postopača in zijalo. Glan se niti za Maškin spol ne zmeni — pogosto sta si že skočila v lase. Če je videl Glan, ki je jedel z gospodarjem, da je Maška kje za vasjo nabrala kaj kosti, se je pognal nad njo, da bi jih ji ukradel. Maška se je branila. Skozi odprta vrata je videla Maška v izbo, kjer se je gospodar z Glanom mastil. Psa sta se postrani gledala, drug na drugega sta renčala, kadar sta se srečala.

Gospod se je vselej potegnil za Glana. Prismođin Glan je pogosto izginjal za ves teden, na svojih potovanjih se je posušil in se potem hvalil, da je bil zmagovalec pri vseh pasjih zenitvovanjih v okolici. Glan je bil prav tako samozavesten kakor njegov gospodar. Toda nekoč se Glanu vendarle ni obneslo.

Gospodar je obšel vse koticke in plotove, povpraševal ljudi, žvižgal in klel. Bil pa je prav tako samozavesten kakor Glan. Zvečer je sezul čevlje in si nataknil škornje iz ovčevine, na glavo si je del širokokrajen klobuk, zapel ovratnik srajce in si nadel zavratnico. Pred hišo se je pripeljal voz in na vrata je prišla ključavnica. Tako je odhajal gospodar vsako leto na potovanje in vsako leto se je odpeljal Glan z njim in vsako leto ga je Maška spremljala do postaje. Tudi to pot je tekla Maška za vozom. Vlak se je drdraje odpeljal po tiru in za njim je ostala noč. Maška je odkrevljala proti domu. Med potjo je zasledila zajca, sled je vodila na polje, kjer je zajec drobil oves. Maška je šla za sledjo, vohljala proti vetru, skočila na zajca in ga začela počasi jesti, čisto sama, v zvezdnati noči, ob robu gozda. Nikogar ni imela, da bi šla k njemu.

Domov se je vrnila Maška šele tedaj, ko je že vstalo sivo jutro, in je zlezla v svoje staro zavetje, kjer je zapuščena in osamela preživljala vsako leto dolge, ledeno mrzle zimske noči. Zjutraj je prišel Glan, izdivjan in izstradan, legel zmagoslavno na teraso in ves srečen zaspal. Proti poldnevu je začelo liti kakor iz soda, vihar je žvižgal, z dreves je odletavalo listje. Proti večeru je začel Glan tuliti, praskati in gristi vrata. Njegovo tuljenje je bilo podobno človeškemu jokanju in je bilo grozno. Glan je tulil vso noč. V jutrnjem mraku se mu je približala Maška. Njen pogled je bil poln pozornosti. Glan je s solznimi očmi opazoval Maško in v novem napadu besnosti je začel iznova gristi vrata.

Maška je šla na dvorišče, da bi se spet najedla. Glan je ležal pred vrati. Ni več tulil. Brez moči je bil in iz gobca mu je kapljala umazana slina. Ob tej uri je bila Maška navadno brez dela. Približala se je Glanu in legla nedaleč od njega. Oba psa sta molčala. To pa je trajalo le nekaj časa. Dež je kar lil, veter je žvižgal in pometal po nebu sive oblake. Maška je vstala in šla z dvorišča. Šla je na konec vasi in odondod v gozd. Ob robu je prejšnji dan zakopala košče zajca, ki jih ni mogla pospraviti. Maška je zdaj zajca izkopala, ga vzela v gobec in odnesla proti domu. Približala ga je domov in ga vrgla zraven Glanovega gobca na tla. Glan je Maško prestrašeno pogledal. Maška je stopila v stran in legla. Rep je stisnila med noge. Glan je povohal meso in se začel še bolj sliniti. Maška ni renčala — še z repom je mahala. Glanove oči so postale iznenada tako otožne kakor beračeve. Glan se je pohlepno in hvaležno vrgel na zajca.

Maška je čakala, da je Glan vse pojedel. Maška je vstala, dvignila ušesa, stopila naprej, kakor je delal navadno gospodar, in ukazala Glanu, naj gre za njo. Odvedla je Glana k svojemu zavetišču. Tam je bilo toplo, suho in temno. Maška je pustila Glanu, da je zlezal v skrivališče, potem pa je šla pred hišo, legla na prag in pogledala proti nebu. Čedalje temneje je postajalo. Lilo je v curkih. Ponoči je prišla Maška k svoji luknji in legla h Glanu. Glan se je umaknil v kot, kakor bi se zavedal velikega greha. Maška ga je tovariško povohala in mu rekla: «Le spi!»

V jutrnjem mraku ob navadni uri je šla Maška zdoma, da bi poiskala kakšno jed. Glan jo je počakal pred svojim zavetjem. Še zmeraj je deževalo, veter je žvižgal, podil po nebu cunjaste oblake in trgal listje z dreves.

Spomladi sta pozdravila gospodarja dva prijatelja. Glan ga je hladno pozdravil. Zelo kuštrav in umazan je bil, toda iz svoje luknje ni zlezal in zjutraj je šel z Maško na lov.

(B. R.)

N. Karpov:

Kalif za eno uro

(Ilustriral M. Marešev)

Ves teden, od ponedeljka do nedelje, sedi delavec Iljuška pri pletilnem stroju za nogavice. Delati mora pod strogim nadzorstvom svoje stroge žene Mitrjovne. In Iljuška je vzor čednostnega zakonca.

«Iljuška, postavi samovar», ukaže Mitrjovna.

In Iljuška skoči, da izvrši ukaz.

«Iljuška, beži v zadrugo in prinesi kruha!»

Iljuška steče v zadrugo.

Iljuška suče ročaj pletilnega stroja, navija na vretenca sukanec, nosi nogavice v zavod za barvanje in pomaga ženi v vsem, kar potrebuje. V nedeljo pa, po kosilu, se Iljuška hi-

tro obleče in gre v gostilno v Gračevju. Ta dan je njegov. Na ta dan ne poizkuša niti Mitrjovna, da bi ga zadrževala. Zakaj dobro ve iz izkušenj, da bi nič ne pomagalo. V nedeljo izgine Iljuškina čednost in Iljuška se spremeni, kakor bi mignil, v besnečega tigra, ki ima poleg vsega še dve močni pesti.

V gostilni odloži Iljuška svojo kapo in plašč. Oboje izroči gostilničarju in sede za mizo.

«Pivo!» zavpije navdušeno urnemu pikolu, petnajstletnemu Timoški.

«Tako, Ilja Ivanovič!»

Iljuška zlije pivo s tresočo se roko iz steklenice v čašo in poželjivo pije.

«Še piva! Pokliči tudi plešastega Serjoško! Hitro!»

Serjoška, plešasti pijanec in brezposelni pisar, raztrgan in umazan, se plaho približa.

«Prisedi!» mu zakliče Iljuška. «Prisedi in pij! Jaz plačam...»

Poželjivo pije Serjoška in pokorno gleda Iljuško.

«Stoj! Kdo sem?» vpraša naenkrat Iljuška prav resno.

«Vi... Ilja Ivanovič... ste zelo nenavaden človek. Vi... Ilja Ivano-

vič... Kakor da ne vem», mrmra Serjoška prilizljivo.

«Lažeš!» zakriči Iljuška. «Kitajski cesar sem!»

«Resnično, Ilja Ivanovič... Vi ste kitajski cesar!» pritruje Serjoška.

«Jaz sem Džingiskan», kriči Iljuška glasno, ves prevzet od piva.

«Resnično», kima Serjoška z golo glavo. «Resničen Džingiskan.»

«Jaz sem Karahan», tuli Iljuška.

Naenkrat se nakremži bradati obraz Serjoške, kakor da mu gre na jok. Skoči izza mize in zakriči, da gre skozi ušesa:

«Za najneumnejšega bedaka me držite, Ilja Ivanovič... Vendar vsak dan čitam časnike in različne časopise. Kar se tiče kitajskega cesarja in Džingiskana, priznam, da ste to vi. Karahan pa je diplomatski zastopnik na Kitajskem. Razumem se na politiko, Ilja Ivanovič.»

«Ti se torej razumeš na politiko?» vpraša, mračno se smehljajoč, Iljuška.

«Se. Prav dobro. Katere mednarodne dogodke naj vam pripovedujem? Hočete slišati kaj o Kitajski?»

«Da, to hočem.»

«Prosim. Torej, na Kitajskem so se vedno vojevali. Generali zoper generale.»

«Ali tudi tam trpinčijo žene svoje može?»

«Kaj še? V družabnih razmerah je tam popolna enakopravnost. Tam nosijo moški in ženske kite. Zato žive složno.»

«Ali mi lahko poveš tudi kaj o Angliji?»

«Seveda. Saj čitam vsak dan časnike. Na Angleškem je Macdonald ministerski predsednik.»

Naenkrat ugasne v gostilni polovica električnih žarnic. Timoška priteče,

udari prijateljsko Serjoško po pleši in reče strogo:

«Domov pojdi, Serjoška, in ti tudi, Ilja Ivanovič. Zapiramo.»

Iljuška psuje in zapusti gostilno. Doma se vrže na posteljo in preteče zakliče ženi:

«Molči! Ne besede! Kdo sem? Macdonald ali Kitajec s kito? Pokažem ti, sestričica, kaj je enakopravnost. Pretepem te, da boš imela zadosti...»

V ponedeljek se vrne Iljuška na cesto čednosti in sede z globokim vzdihljajem k stroju.

«Mitrjovna», se plaho obrne k ženi. «Prosim te, tako rad bi malo kvasa*,... Glava me boli, kakor da je iz litega železa.»

«Ni ga! Ne dam ga. Včeraj si zapil malone deset rubljev. Vse življenje si mi uničil! Delaj sedaj, drugače ne dobiš jesti!»

Iljuška je žalostno vzdihnil in začel sukati ročaj pletilnega stroja.

(Iz ruščine I. V.)

* Kvas = doma prirejena pijača iz kruha, neke vrste pivo.

Žalostna in vesela obletnica

Letos praznujemo žalostno obletnico — štiridesetletnico ljubljanskega potresa. Žalostno, a hkrati tudi veselo, zakaj res je, da je potres o Veliki noči dne 14. aprila leta 1895, uničil mnogo starega in dobrega, res je pa tudi, da je Ljubljano na vseh koncih in krajih popolnoma prerodil.

Leto 1895. je bilo že pred usodnim dnem zanimivo po različnih podnebnih pojavih. Sicer so se na te posebnosti ljudje spomnili najbolj šele po potresu in izkušali te pojave spraviti v medsebojno zvezo. Zima je bila do februarja meseca posebno mila, nato pa je skoraj ves mesec snežilo in so bili ponekod hudi zameti. Na ljubljanskih ulicah so ležali velikanski kupi snega.

Zadnje dni meseca marca in prve dni meseca aprila je nastopilo hudo deževje in vse barje je bilo poplavljenno, da je bilo videti kakor jezero.

Nekaj tednov pred Veliko nočjo so opazili v nekaterih krajih na Gorenjskem, da se je svet znižal, da so se na Sorškem polju usedli vodnjaki, tudi lažje potresne sunke so že čutili. V Velikem tednu je najprej temperatura nenavadno poskočila. Na Veliko soboto je deževalo in Ljubljance so procesije opravili po cerkvah. Na Velikonočno nedeljo je zapadlo nekaj novega snega. Potem se je popolnoma izvedrilo. Večer je bil lep, nebo brez oblaka in posejano z gostimi zvezdami.

Življenje na ljubljanskih ulicah, ki pa tedaj še ni bilo tako živahno kakor dandanes, je polagoma zamrlo, tako da ob enajstih, ko se je bližal usodni trenutek, ni bilo že skoraj žive duše več na ulicah, kar je bila velika sreča. Ljubljance so bili, malo že zaradi velikega praznika, doma, po večini že v postelji, le tu in tam se je kdo vračal iz gostilne ali pa od znancev domov.

Peglezen na Poljanski cesti

Malo po enajsti, dve minuti potem, ko so odbile ure na ljubljanskih cerkvah četrt na polnoč, pa se je zamajala zemlja, dimniki na strehah so se jeli s strašnim truščem podirati, po hišah pa vse, kar ni trdno stalo. Ljudje so preplašeni planili iz postelj in bežali napol oblečeni iz hiš na plano. Vse je bilo dobro, kar je kdo v tistem strahu pograbil, da se je za silo ogrnil, marsikdo niti toliko ni več utegnil. Zemlja pa se je še vedno tresla in pod zemljo je bobnelo in tulilo, da je bila groza še večja.

Proi sunek je bil najdaljši in najmočnejši in je v nekaj trenutkih opravil svoje razdiralno delo. Čutili so ga tja do Rima, preko Dunaja in do Sarajeva. Smer je šla od jugovzhoda proti severozahodu, odkoder je prihajalo tudi podzemeljsko bučanje. Največ škode je napravil v Ljubljani, v krajih okrog Šmarne gore in bolj ali manj skoraj po vsej Kranjski. Epicenter je bil v Ljubljani.

Zemlja se je tresla vso noč in še ves drugi dan, tako da so na Velikonočni ponedeljek do štirih popoldne našli 47 tresljajev.

Ljudi se je polotila silna groza. Strah jih je orgel na kolena, molili so in obupno kričali.

Tudi na kmetih so užili veliko strahu. Največ pa v hišah, kjer so imeli mrliča. Ko se je začela zemlja tresti, se je tudi mrlič jel premikati, kar je navdalo sosede, ki so molili pri njem, s takšno grozo, da so se, kakor bi trenil, razbežali na vse strani.

V Ljubljani in okolici je bilo tudi nekaj človeških žrtev, bilo bi jih pa gotovo več, ako bi se bila nesreča kaj prej zgodila.

Prebivalstvo se je umeknilo iz hiš in prenočevalo odsej v vagonih, sodih, šatorih in barakah.

Škoda, ki jo je napravil potres, je bila ogromna; zakaj ni bilo poslopja, ki bi ne bilo kolikor toliko poškodovano, nekatera tako, da so jih morali nemudoma podreti, da se niso porušila. Na pomoč so prišli pionirji iz Ptuj, domači in tuji stavbniki so imeli polne roke posla. Delavci, zlasti laški zidarji, so zelo lahko dobili delo. Trgovina in obrt sta močno trpeli, šole so porabili za bivališča in pouk je bil ustavljen do junija meseca. Službe božje so opravljali pod milim nebom. Urađi, zlasti mestni magistrat, so imeli dela čez glavo.

Potres je neugodno vplival na vse javno življenje: volilni shodi so bili odpovedani, zabavne prireditve odložene. Prav tako so bile tudi dopolnilne volitve v občinski svet preložene za mesec dni.

Pomoč je prihajala od vseh strani: od cesarja in države, od drugih, zlasti slovanskih mest, od denarnih zavodov pa tudi od zasebnikov. Škoda so cenili na več ko na pet milijonov. Ta nesreča pa je bila tolikanj hujša, ker ni prišla sama: malo prej so popolnoma pogorele Dolenjske Toplice, ki jih je tudi bilo treba gmotno podpreti.

Novine, domače in tuje, so prinašale poročila iz vseh krajev naše domovine, kolikor je je zajela katastrofa. Domače so razen tega tudi mirile in tolažile prebivalstvo in ga svarile pred krivimi preroki, ki so napovedovali še hujši sunek ali celo da se Ljubljana pogrezne v zemljo. Objavljale so tudi znanstvena mnenja o vzrokih potresa z dobrim namenom, da bi resnica pomirila ljudi.

Pa ne samo dnevniki in tedniki, tudi leposlovni listi so bolj ali manj obširno poročali o katastrofi in prinašali pesmi in krajše ali daljše študije o potresu. Vnela se je prava znanstvena debata o ljubljanskem potresu. Nekateri so smatrali potres kot odorni pojav (ti so kazali na Kras, kjer naj bi bila voda porušila podzemeljske votline), drugi kot vulkanski (ognjenik naj bi bil Šmarna gora ali Krim), tretji kot tektonski pojav (ki izvira iz zemeljskega sestava). Za odorni potres so ga smatrali zlasti nekateri domači znanstveniki, dokler se ni izkazalo, da je Kras ostal nedotaknjen. Za vulkansko teorijo se je v nemal posebno Ljubljančanom znani vremenski prerok Falb. Navsezadnje je obveljalo naziranje, da je bil to tektonski ali dislokacijski potres in da so se plasti v zemeljski skorji, ki pritiskajo z neznansko silo druga na drugo in se od časa do časa začno zaradi useda ali sunka izpodrivati, sesedle ali udrle. To teorijo je zastopal graški geolog Hoernes. Do zmage pa ji je pripomogel prav za prav dr. Suess, član državnega geološkega zavoda na Dunaju, ki je tudi prišel preiskovati teren.

Pomožno akcijo, ki je takoj pričela delovati, so vodila javna oblastva: deželna vlada, deželni odbor, narodni poslanci, vse stranke in posebno mestna občina, ki si je pridobila na to stran največ zaslug. Takoj je določila posebne komisije, ki so pregledovale poslopja in strankam, ki so jih deložirale, poiskale novih začasnih pribežališč po šolah in barakah. Hkrati jim je tudi delila denarne podpore iz milodarov, ki so prihajali z vseh strani, iz domovine, pa tudi iz tujine. Domače in tuje ljudske kuhinje pa so kuhale revežem brezplačno hrano.

Pri tej pomožni akciji se je zlasti odlikoval tedanji ljubljanski občinski svet, v prvi vrsti občinski svetnik Ivan Hribar, poznejši župan. Za nove hiše je izposloval 25letno davčno oproščenje, za dovoz stavbnega materiala vseh vrst na državni in južni železnici pa 50 % popusta pri vozarini. To je silno pospešilo stavbno gibanje v Ljubljani. Samo na ta način je bilo mogoče, da je zraslo v Ljubljani v razmeroma kratkem času toliko novih javnih in zasebnih poslopij iz tal.

Čisto podreti je bilo treba več poslopij, med njimi gimnazijo na Vodnikovem trgu, reduto, deželno bolnico s cerkvijo, vojaško bolnico in preskrbovališče, knežji dvorec, deželni dvorec, vso špitalsko (sedanjo Stritarjevo) ulico, več hiš na Sv. Petra cesti, v Kolodvorski ulici itd. Hudo sta bila prizadeta tudi deželno gledališče in muzej, pa tudi cerkve, zlasti trnavska, frančiškanska in šentjakobska.

Leta 1896. je izšel novi stavbni red, ki je bil uveljavljen leta 1897. Načrt za regulacijo so izdelali arhitekti Sittler, Wolf, Fabiani in mestni inženjer Duffé.

Pričelo se je živahno stavbno gibanje, popravljalo, prezidavalo in nanovo se je zidalo na vseh koncih in krajih. Za razne obrti, zlasti za stavbno, je napočila zlata doba. Do leta 1910. je zraslo 436 novih stavb (vrednost

26,719.100 K), prezidanih je bilo 665 in prizidanih 325. Stranišče in greznice je bilo zgrajenih 288. Mimo dotedanjih obrti pa so se razvile tudi nove (izdelava umetnega kamnja in betonskih predmetov, stavbno kiparstvo, izdelovanje parketov, žičnih mrež, trgovina z apnom itd.).

Omembe vreden je razvoj šolstva po potresu. Zrasla je cela vrsta osnovnih šol, dobili smo gimnaziji v Tomanovi ulici in na Poljanski cesti. Leta 1898. pa se je v občinskem svetu spočelo tudi vseučiliško vprašanje (dr. Ivan Tavčar, dr. Karel Bleiweis).

Pa še eno dobro stran je imela ta potresna katastrofa: tudi zdravstvene razmere, ki dotlej niso bile najugodnejše, so se na vse strani izboljšale. Nekaj starih, nezdravih hiš so podrli, več tesnih ulic razširili, jarke, ki se je v njih nabirala razna nesnaga, zravnali, stranišča in greznice prenavljali ter izvedli kanalizacijo in regulacijo ulic in cest, mestna občina pa je zgradila novo kopališče, ki ga je prebivalstvo prej močno pogrešalo.

Ugodni uspehi teh naprav so se jeli hitro kazati: umrljivost je začela rapidno padati, nalezljive bolezni so začele pojmati.

Dne 1. januarja 1898. leta je zasijala po Ljubljani električna luč, dne 6. septembra leta 1901. pa je stekla tudi že cestna električna železnica.

Mestno ortalnarstvo je poskrbelo za nove nasade, rastlinjake, drevorede in lepe parke. Mesto se je na vse strani prenovilo.

Špitalska, sedaj Stritarjeva ulica po potresu

Ta potresna katastrofa sicer ni bila edina, ki je dohitela Ljubljano, vendar pa je bila ena največjih, kar jih pomni zgodovina našega mesta. Tako poroča kronika o potresih leta 1000., 1511., 1834., 1872., 1874. in 1879. (prve omenja tudi Valvasor). Če pa primerjamo ta potres s tujimi potresnimi nesrečami, n. pr. s potresom v Lizaboni leta 1755., kjer je bilo 6000 človeških žrtev, v Kalabriji leta 1783., ko je poginilo 30.000 ljudi, potem s potresom v Mesini leta 1908. in s potresi na Japonskem in drugod, ki so tudi zahtevali na tisoče in tisoče človeških življenj, vidimo, da je zadnji potres Ljubljani, kar se tiče človeških žrtev, nenavadno prizanesel, po drugi strani pa pripomogel, da se je razvila v lepo in moderno mesto, na katero smo po pravici lahko ponosni.

Ivo Peruzzi:

MILAN SKRBINŠEK

(Pogovor ob 25letnici umetnikovega dela.)

Milan Skrbinšek, naš priznani režiser, igralec, dramatski pisatelj in pedagog ter prvi preroditelj moderne slovenske odrske umetnosti, dokončuje letos svoje 25letno idealno in zgledno nesebično delo v naši drami. Sredi marca bo na svoji jubilejni predstavi nastopil v Shakespearejevi drami «Beneški trgovec» v znameniti vlogi žida Shylocka. Kulturna dolžnost Ljubljanec bo, da se svojemu velikemu umetniškemu optimizmu s srcem in z dejanji v polni meri oddolži. Ob tej priliki sva se sestala v «Emoni», da v «umetniškem kotu» pogledava na njegovo prehojeno pot. Milan Skrbinšek je že sedel ob oknu in gledal v prvečo množico študentov, pohajačev in ponosno hladnih ljubljanskih lepotic. Zunaj je v predpomladni motnjavi plaval Aleksandrovo «boulevard». Svetlogled, z zaupanjem gledajoči stvari okoli sebe, izven časa ali bolje — plavajoč nad njimi, vedno vzet preko umazanih cest življenja, a vedno poznavajoč njega zagonetna snovanja, je daroval celoti svoje najboljše, podoben idealistu Theopisu in delež z njim isto usodo: deležen malo subjektivne sreče in dajajoč mnogo žrtvujoče se ljubezni.

«Povej mi, dragi prijatelj, nekaj žalostnih in veselih vesti iz za kulis.»

Puhnil je cigareto in se nalahko nasmehnil.

«Zaradi povojnih denarnih stisk so prišli za naše gledališče hudi časi. A 'izza kulis' je malo žalostnih vesti, a toliko več 'okoli teatra'. Iz za kulis prihajajo namreč — igralci. Če bi pogledali v njih delavnico, bi se razvedrili, kajti tam pozabijo na vse neizogibne in celo na nepotrebne težave ter delajo z radostno vnemo in s tistim humorjem, ki je bil že od nekdaj ozdravljajoči sok vseh družin in družin, ki jim je skupni praded — idealist Theopis! Zato pa proč z vsemi žalostnimi mislimi! Oklenimo se z vedrim srcem in z optimizmom, s trdno vero na lepo bodočnost našega gledališča še trdneje pluga in — orjimo!»

«Nove pridobitve od zunaj?»

«Hm! V počitnicah ždi slovenski igralec na gledališkem pragu in čaka, da se mu vrata spet odpro za sezone pridobitve. Pred vojno si je igralec lahko prihranil in šel o počitnicah v svet drugih velikih kultur, da je primerjal razvoj domače umetnosti z umetnostjo v tujini, da se je razvijal ob njenih orlinah in odklanjal nje napake. Razgledal se je na Dunaju, v Pragi, v Berlinu, v Parizu, v Moskvi in drugod, duševno bogatil (ne slepo prevzel!), se v sebi razvijal in ostril svoj umetniški profil!»

Milan Skrbinšek se je ozrl skozi okno in se zamislil. Tako se ozre in zamisli mož, ki mu je v tiho zadoščen prehojena pot.

«Dajte nam podporo za 'počitniški film', to je — za študijska potovanja!»

Vzbudila ga je resnica. Med sanjami in resnico je nihalo tudi dosedanje Milanovo življenje.

* Glej članek «Milan Skrbinšek. (20 let pri gledališču.)» v «Prijatelju» štev. 5 in 6/1930.

«Nekaj besed o Tebi v idoči sezoni?»

«Vsaka sezona je novo upanje, da se ti izpolni vsaj ta ali ona tvojih želja, ki jih gojiš že nekaj let, že pet in dvajset let; da, tudi že trideset let! Saj mene ni zanesel veter slučajno h gledališču. Že kot srednješolec sem se oklepal odra, vlog, režije, dramatične šole. Tudi pisal, dramatisiral in 'komponiral' sem tedaj že za oder D. D. D.: 'Dijaško diletantsko društvo', ki sem ga ustanovil že v prvi realki, je obstajalo osem let, dokler nisem šel na Dunaj. Ni čuda, da sem kot predsednik dijaških plesnih vaj, ki smo jih takrat imeli prvič skupno realčani in gimnazijci, otvoril plesni 'penček' s predstavo. Igrali smo muzikalno enodejanko 'Komično sodišče', ki sem jo prikrožil tako, da se je besedilo po večini pelo na melodije slovenskih narodnih pesmi. Da sem takrat poznal tudi že Ajshila, Sofokleja in Euripida, pa Shakespearea in Molièra ter Goetheja, Schillerja in Kleista, posebno pa ljubil Cankarja, kolikor ga je že bilo in ga je nastajalo, se razume. Že v tistih dijaških letih sem hrepenel po Rihardu III., Shylocku, Jagu, Francu Mooru, Tartuffeu, Harpagonu itd. itd. Mnogo želj se mi je v teh petindvajsetih letih izpolnilo, a še več se mi jih ni! Že od tu naštetih sem igral do zdaj — v petindvajsetih letih! — le Franca Moora in Harpagona.

Ne gre tu za željo po slavi, to je žeja po studenčnici za dušo, po ustvarjanju. Do zdaj sem igral Haloferna, Otela, Franca Moora, Harpagona, norca v 'Kar hočete', pa Strindbergovega 'Očeta' in dr. Humla ('Sonata strahov'), Ibsenovega Osmalda ('Strahovi'), Hebbelovega Mojstra Antona, Shamovega 'Zdravnika na razpotju'; tudi Kremena ('Zemlja') in druge: Očeta v 'Vesti', Gorishako v 'Bitvi', do najmodernejših: Kerženecov ('Misel'), učitelja ('Vzrok'), Gobseck — ali — mnogo je zamujenega! Ne po moji krivdi! V svoje najlepše spomine uvrščam Kantorja, ki sem ga igral z župnikom — Veropškom, Maksom s Kantorjem — Boršnikom; Rudom, Zlodeja, Jermana ('Hlapci'), Ščuko, ki sem jih vse igral. A Mrvo nisem! Igral sem pri krstni predstavi 'Lepe Vide' na Cankarjevo željo Poljanca, a srce me je bolelo za Mrvo!

Hvala Bogu se mi bo letos ob 25letnici z Rihardom III. izpolnila vsaj ena mojih najlepših želja!***

«Katera dela boš režiral?»

«Dokler so bili režiserji pri nas pičlo posejani in ko sem bil kot ravnatelj svoj edini režiser, v Trstu in v Celju, sem režiral zelo mnogo. Zdaj se lahko hvala Bogu posvetim intenzivnejši igranju! Saj zato sem šel h gledališču, da igram! No, vendar z veseljem in užitkom še vedno rad tudi režiram. V idoči sezoni zazdaj 'Gugalnico', 'Kacijanarja' in prvo rumunsko dramsko delo na slovenskem odru, jedko politično satiro 'Mož dneva', ki jo je napisal Jon San-Giorgiu. Želel pa bi na odru prikazati spet kakšnega Molièra, Strindberga, Wildgansovo 'Uboštvo' in Lenghyelovega 'Tajfuna', ki sem ga letos nanovo prevedel. (Prvič sem ga poslovenil že leta 1910.)»

«Misli ob Tvojem jubileju?»

«Haydn je dejal: 'Vse, kar daje umetnik, ne prihaja iz njega, temveč skozi njega — od zgoraj! Jaz bi izrekel prispodobo: Vsi smo kakor strune na harfi, ki sega iz večnosti v večnost. To harfo preveva diha večne lepote in vsaka struna zveni na njej po svoje, kakor ji je dano. Brez zasluge! Izbrana je!'

Slavimo torej jubilej tako, da ne bomo slavili umetnika, temveč v njem tisto zvenenje lepote, ki prihaja od 'zgoraj', kakor je dejal Haydn. Obenem si ob jubileju izprašajmo vsi skupaj vest! Jubilej je kanton ob strmi poti k najvišjemu cilju, k popolnosti. To pot je treba hoditi z nenehnim pogledom proti vrhu. Ozmimo se torej, da vidimo, kako daleč smo že prišli, oprašajmo se, ali smo storili vse, kar je bilo v naši moči, in ali je bila ta naša pot tudi — čista! Kar je bilo sebično ali diktirano od naših slabosti, ni bilo čisto. Le kar smo storili za celoto in za dele te celote (!), je bilo nas popotnikov vredno; vse drugo je bil greh na naši splošni kulturi!

Čas je potekel.

«Na spidenje na jubilejni predstavi!»

«Zdravol!»

Odličnemu oraču naše dramske ledine, velikemu ljubitelju našega največjega dramatika — Cankarja, ki ga je šele jubilan pričel režijsko, a tudi igralsko po zasluženju odrsko ubeljavljati, organizatorju našega diletantskega naraščaja v Ljubljani in po deželi, vedno zanimivemu in psihološko poglobljenemu karakternemu igralcu, a končno iskrenemu prijatelju in človeku čestitamo k srebrni poroki s Thalijo in pričakujemo — zlate!

*** Žal se Skrbinšku tudi ta želja vsled nepričakovanih tehničnih zadržkov — ne bo izpolnila. Igral bo na jubilejni predstavi — Shylocka.

Strelkova v filmu „Pastir Kostja“

Od „Potemkina“ do „Pastirja Kostje“

Sedma umetnost, kakor imenujejo film, je nedvomno tista panoga umetniškega ustvarjanja, ki je pokazala najbolj nagel in pester razvoj. V poslednjih vzdihih minilega stoletja so kazali prve žive slike na platnu, ki so se zdele vsem ljudem samo brezpomembno igračkanje, dandanes pa je film že svetovna velesila.

O filmu so napisane že debele knjige in prav tako tudi o ljudeh, ki so mu dali svoj pečat.

Film je mednarodna umetnost. Dokler je gospodoval še nemi film, ki prav za prav edini lahko po pravici nosi ime «film», ker je postal z govorom le bolj ali manj fotografirana drama, so ga vsi razumeli, čeprav so se filmi posameznih narodov občutno razlikovali po svoji vsebini, slogu in igri.

Dolga leta je gospodoval po svetu ameriški film. Amerika, dežela treznega računanja, je hitro spoznala rentabilnost in pomen filma. Hitro je zgradila ogromne ateljeje in bruhala v svet vsako leto na stotine in tisoče filmov, ki so bili pa skoraj vsi le po-prečna roba, namenjena za zabavo.

Le malo je bilo Američanov, ki so razumeli tudi umetniški pomen filma. Njih imena bodo zmeraj ostala živa v zgodovini filma. To so bili Chaplin, Lilian Gishova, Fairbanks, Swansonova, režiser Lubitsch in drugi.

Prizor iz nekega ruskega filma

Počasi se je začela za Ameriko dvigati tudi Evropa, zlasti Francija in Nemčija. Šele za njima so si ustvarile domačo filmsko industrijo tudi druge države, po večini komaj v dobi govorečega filma.

Takoj po veliki revoluciji leta 1917. so se začeli dvigati tudi Rusi. Imeli so nekaj idealnih ljudi, ki so si stavili za nalogo, da so ustvarili prve ruske filme. V času velikega pomanjkanja so nastali ti filmi, in to pomanjkanje so čutili tudi igralci in režiserji sami. Eden prvih Francozov, ki so pisali zgodovino filma, Robert Florey, pripoveduje nekje v svoji knjigi, kako je potoval v tisti dobi po Rusiji in prišel med drugim tudi v filmski atelje mlade ruske filmske industrije.

«Mladi umetniki» so delali v stari konjušnici, ki so jo za silo preuredili. Vsega jim je manjkalo: kostumov, šminke, razsvetljave. Stari avtomobilski reflektorji so jim služili za osvetljevanje. Igralke so si morale same šivati obleke, pohištvo za posamezne prizore so morali delati igralci pogosto iz lepenke. S spoštovanjem sem gledal njihovo delo in se čudil njihovi umetniški zagrizenosti. S kakšno vnemo, s kakšno živo pristnostjo so stali pred kamero... V Ameriki porabijo za film, ki ima v končni obliki 2000 metrov, nad 50.000 metrov negativ. Za film «Požar v Kazanu», ki ima okoli 5000 metrov, so ga porabili ruski umetniki 4200 metrov. Tu ni bilo ponavljanja in popravljanja. Teh 1200 metrov je odpadlo le zato, ker bi bil drugače film predolg. Negativnega materiala je v Rusiji primanjkovalo, zato v ateljejih niso smeli z njim razsipavati kakor v Ameriki.»

To je približna slika, ki kaže, kako so v Rusiji delali filme. Razmere so se seveda odtekle občutno izboljšale.

Ruski film nam je žal še skoraj neznan. Od velikih filmov njegove prve razvojne dobe nismo videli pri nas niti enega. Šele v zadnjem času so začeli prihajati k nam pogosteje.

Pred vojno je bila ruska filmska umetnost precej nepomembna. Ob revoluciji je zbežala večina dotlej znanih igralcev v razne evropske prestolnice in tam so začeli z novim delom. Zlasti se je občutil vpliv teh igralcev v Parizu. Pravo delo pri filmu pa so začeli šele novi ljudje z novimi metodami. Ker je bila večina prvih ruskih filmov idejno propagandnih, je težavno o njih govoriti, saj v inozemstvo sploh niso prišli. Prvi ruski vefilm, ki ga je videla skoraj vsa Evropa, je bila «Križarka Potemkin», delo režiserja Eisensteina. Ta film je učinkoval kakor odkritje. Pomenil je novo etapo v svetovni filmski industriji. V njem ni bilo «zvezdnikov in zvezdnice». Množice so imele glavno vlogo in tehnika filma je bila prav tako revolucionarna kakor njegova ideja. «Križarka Potemkin» je med drugim tudi potrdila pomembnost režiserja v filmu. Potrdila je, da pomeni za film režiser dosti več kakor vsi zvezdniki skupaj.

T. Bulahova v filmu „Gospoda Golobjevi“

Film v službi ideje in propagande je bil ruski film dolgo vrsto let. O Eisensteinu trdijo vsi, da je «najgenialnejši tvorec dokumentarnih filmov». In sovjetski filmi so sami dokumenti. Tehnična plat je povsod v njih dovršena, zlasti pa je umetniško močno gibanje množic in kazanje cele vrste najrazličnejših tipov. V tem pogledu je ruski film visoko nad drugimi. In to je bilo hkratu tudi nevarno za ruski film, ker bi utegnil postati vzlic svoji pestrosti monoton ali boljše rečeno: preveč preprost. Ruski režiserji so se tega dobro zavedali in so se zato lotili novih metod dela.

Preden približno opišemo te nove metode, je prav, da pokažemo glavne stvaritelje ruskega filma. Poleg Eisensteina, očeta «Potemkina», ki smo ga že omenili, in «Oktobra», «Generalne linije», «Burje nad Mehiko», je Pudovkin morda še močnejši s svojo «Materjo» (po romanu Gorkega), «Zadnjimi dnevi Petrograda», neprekosljivo «Burjo nad Azijo» in «Dezerterjem». In koliko je še drugih! Dziga-Vertov z «Enajstim letom» in «Šestim delom sveta», Dovženko s «Tribuno» in «Zvenihorom» in potem novejši Protozanov z «Lutkami», Kozincev in Trauberg s filmom «Sama», Ekk s «Potjo v življenje», Pašenko z «Gospodo Golobjevo», Petrov z «Grozo» in naposled Aleksandrov s «Pastirjem Kostjo».

Filmi novejših ruskih režiserjev se razlikujejo od Eisensteinovih in Pudovkinovih. Vzemimo za primer samo «Grozo» ali pa «Pastirja Kostjo». Prvi je čista psihološka studija v slogu Hudožestvenikov, drugi pa zabaven film, opereta, seveda s tipično rusko okolico. V splošnem se v novem ruskem filmu izgublja tendenca ali pa se vsaj omejuje na najmanjšo mero. Seveda pa je vsak film še zmeraj tipično ruski, to se pravi, daleč od zapada, čeprav se je igranje mas umaknilo v ozadje in je dobil tudi ruski film «zvezdnike».

Film «Pastir Kostja», ki smo ga nedavno gledali tudi pri nas, nam to najbolj zgovorno kaže. Prav ta film je po sodbi Rusov samih eno najboljših del, kar so jih lani dali.

Vse kaže, da se je ruskemu filmu odprl svet. Amerika čuti njegovo konkurenco precej hudo, ker s svojo plitvostjo ne more z njim tekmovali. Prav tako tudi Nemčija in druge države. In to je razveseljivo. Njuni filmi se bodo morali izboljšati in umetniško povzdigniti. Korist od tega bodo imeli obiskovalci kinov.

Orlova pleše in poje glavno žensko vlogo v filmu „Pastir Kostja“

Mesto Kristusovega trpljenja

John Haverson je potoval po Sveti deželi in je spotoma obiskal tudi Jeruzalem. Veliki angleški dnevnikar so objavili njegova pisma. Enega izmed njih objavljamo danes, ker bo gotovo zanimal naše bralke in bralce.

Prosili ste me, naj se kaj oglasim iz Jeruzalema. Prav za prav nisem bil namenjen semkaj, vendar ne pomeni zame sto kilometrov sem ali tja kaj posebnega. Tik pred božičnimi prazniki sem prišel iz Tel Aviva sem v Sveto mesto.

Hotel sem vam napisati obširno pismo, natančno opisati svoje vtiske in vse, kar sodi v dandanašnji Jeruzalem. Toda premislil sem si. Saj veste, da mi pravijo »človek s črnimi naočniki«, vendar bi ne bilo prav, ko bi opisal vse tako, kakor se je meni zdelo. Naj si pobožne in verne duše rajši še za naprej predočujejo ta stari kraj kot Sveto mesto, v katerem diha vsaka malenkost pobožnost in sveto ubranost. Popisati vam hočem samo kratko epizodo, ki bo zanimala vaše bralce.

Ulica v Jeruzalemu

V Jeruzalemu je mnogo trgovin, mnogo kavarn in mnogo trgovcev. Tu kupčujejo z vsem mogočim in nemogočim, prodajajo svete in nesvete reči, da, celo z vodo trgujejo. Tega

jim ne smemo zameriti. Ljudstvo je tu zelo siromašno in izkorišča radevednost in žepe tujcev, ki so jim tako rekoč edini vir dohodkov. Tujci pri-

Znani zid v Jeruzalemu, kjer Židje obkrojujejo svojo usodo in kjer opravljajo svoje molitve

hajajo v Jeruzalem ob vsakem letnem času. Nič čudnega ni, če vas na cesti ustavi Arabec ali pa Žid in vam s tajinstvenim glasom ponudi v nakup košček svetega lesa, ki naj bi bil košček križa, na katerem je izkrevavel Zveličar, ali trsko od jasli, v katerih se je rodil, ali vsaj košček klopi, na kateri je sedel kateri izmed velikih svetnikov. Naj bo, kakor hoče, vsekakor pomeni tak košček lesa svet spomin. Tudi ni redkost, če vam v bazarju ponudijo za drag denar majhno stekleničko, v kateri je drobtinica kruha. In trgovec se vam bo zaklinjal, da je ta drobtinica del tistih petih hlebov kruha, s katerimi je Kristus v puščavi nahranil pet tisoč mož.

V Jeruzalemu sem spoznal zelo zanimivega človeka. Pravil mi je, da je Črnogorec. Ime mu je bilo Gjuro. Služil si je kruh kot vodnik.

«Gjuro,» sem mu rekel, «ali mi morete povedati kaj, kar ni pravljica in tudi ni izmišljeno?»

«Oh,» je vzkliknil in mi ponosno pogledal v oči. «O, da! Morda bi gospoda zanimala žena, ki je v pravem sorodstvu s Kristusom?»

«Res?» sem se začudil.

«Nu, da... Ona je Kristusova sestra, ali bolje rečeno, potomka Kristusove sestre.»

«Kaj se ti blede? Saj Kristus vendar ni imel nobene sestre, in če jo je imel, so bile vse ženske Kristusove sestre.»

«Ej!» je rekel Črnogorec, «saj ima rodovnik, in v njem lahko berete črno na belem, da je bila njena prababica hči svetega Jožefa.»

«Hm, morda. Toda ali nimate nič drugega, kar bi mi lahko pokazali?»

«Seveda! Če želite, vas spremim k menihu, ki ima pipo, iz katere je pušil sveti Peter, Jezusov učenec.»

«Ali veš, kdaj je živel sveti Peter?»

«Pravijo, da pred dva tisoč leti...»

«Dobro. Ali pa veš, kdaj so začeli ljudje pušiti?»

«Ne, tega pa ne vem.»

«Ali si kdaj slišal o Krištofu Kolumbu?»

«Sem. On je odkril Ameriko.»

«Kolumb je našel tudi tobak, Španci so ga pa prinesli v Evropo pred pet sto leti... Torej ga res ni mogel sveti Peter...»

Ni mi dal, da bi končal stavek. Zamahnil je z roko in vzkliknil:

«Kaj vi veste, gospod!... Če ne verujete v pipo svetega Petra, tudi ne verujete v Petrovega Učitelja! Saj ni vredno, da bi govoril. Pojdite z Bogom!»

Črnogorec je užaljen odšel. Imel je prav. Če verjamemo vse ostalo v Jeruzalemu, zakaj bi ne mogli verovati v pipo svetega Petra? In od česa bi potem živeli siromašni prebivalci Svete dežele?...

Kip Matere Božje v neki jeruzalemski cerkvi

Poplava.

Ko je bilo poplave konec, so morali v šoli napraviti o njej nalogo. Pa je napisal sosedov Pepček:

«Voda ima tolikšno moč, da je najmočnejši človek ne zadrži.»

Spomin.

V baru pleše krasna plesalka. Vse se ji zaradi popolnosti telesa divi.

V kotu sedita dva gospoda. Eden ves čas molči, drugi se pa na ves glas navdušuje. Teda j pljune molčeči na tla in reče: «Fej, kaj takega!»

Navdušeni gospod je užaljen. «Kako morate kaj takega reči!»

«Lahko, če se spomnim na svojo ženo», se odreže molčeči.

V hotelu.

Hotelski ravnatelj opazuje slugo, ki snaži čevlje nekega gosta kar pri vratih njegove sobe.

«Zakaj pa jih ne nesete v sobo, kjer snažite druge?» ga začudeno vpraša.

«Ne morem», odvrne sluga. «Čevlji so last nekega škota, ki jih na drugi strani drži za vezalke.»

Če hočeš komu kaj pokloniti, pokloni *Felikan* tehnično najpopolnejše nalivno pero! Din 250.

† IVAN VRHOVNIK

Dne 8. marca je preminil po dolgotrajni bolezni eden naših najpridnejših literarnih zgodovinarjev, nekdanji trnovski župnik Ivan Vrhovnik. Pokojnik, ki si je pridobil zlasti velike zasluge kot ustanovitelj Ciril-Metodove družbe, našega najmočnejšega narodno-obrambenega društva v dobi Avstrije, je bil tudi velik ljubitelj lepe knjige. Svoja bogata knjižnica in dragoceno korespondenco je zapustil naši licejski knjižnici. Dolga leta je urejeval ko-

ledar Ciril-Metodove družbe. Njegova številna dela ga izdajajo za neutrudnega delavca in znanstvenika. Njegovo življenjsko delo je zgodovina trnovske fare, ki jo je izdal šele nedavno.

Literarni drobiž

Umrl je nemški slikar Max Liebermann, eden najpomembnejših umetnikov zadnjih desetletij preteklega stoletja. Njegove slike «Žene skubejo gosi», «Samson in Dalila», «Predice», «Krpanje mrež», «Dekleta pri kopanju» in druge ga kažejo kot prvega nemškega pleinairista in velikega mojstra impresionizma. Bil je tudi odličen grafik. Do leta 1933. je bil predsednik berlinske akademije znanosti in umetnosti, toda kakor hitro je prišel Hitler na vlado, se je moral

kot Žid umakniti v ozadje. Umrl je v skromnih razmerah skoraj pozabljen.

Svojo petdesetletnico je praznoval Noblov nagrajenec, ameriški pisatelj Sinclair Lewis. Njegov roman «Mantrap» izide letos v naši založbi.

V Münchnu se bo v kratkem odprla razstava Meštrovičevih del. Priredila jo bosta münchenska akademija in zagrebško «Društvo prijateljev Nemčije».

Miroslav Krleža, ki je nedvomno najmarkantnejši jugoslovanski pisatelj, bo izdal letos tri knjige: roman «Banket v Blitvi», knjigo esejev «Evropa danas» in «Knjigo proze».

Avstrijsko državno literarno nagrado je dobil pesnik Karl Heinrich Wagerl.

Nemška založba Batschari je razpisala nagrado 20.000 mark za najboljši roman o vprašanju francosko-nemškega sporazuma. Žirija, ki jo bo podelila, je mednarodna.

Letos bodo v Parmi slovesno proslavili 400letnico Correggijeve smrti z veliko razstavo njegovih del.

Umrl je v 81. letu sloveči hrvatski pisatelj Ks. Šandor Gjalski. Z njim je legel v grob Turgenjev zagorske vasi. Bil je eden najplodovitejših književnikov in njegova dela, kakor romani «Osvit», «Gjurgjica Agićeva» in drugi, spadajo med najpomembnejša dela hrvatske književnosti v preteklem stoletju.

V Moskvi je umrl v 76. letu znani ruski komponist Mihail Ipolitov-Ivanov, eden mojstrov stare šole. Njegovo «Kavkaško smrt» pozna skoraj vsak izobraženec.

Žena: «Ah, ali si je mogoče misliti kaj hujšega, kakor je zakon brez ljubezni?»

Gospodična (stara devica): «O, je mogoče, je. Ljubezen brez zakona.»

*

— Dragi prijatelj, ker mislim iti k spovedi, prihajam tudi k tebi, da mi odpustiš, če sem kaj zagrešil proti tebi.

— Dragi moj, vse ti odpustim pred Bogom, samo tistega ne, kar sem ti bil dal na posodo.

Človeško telo in njegovo naravno zdravljenje.

Pomlad je tu in narava se prebuja k novemu življenju in obnavljanju. Baš v tem času je treba prav posebno paziti na zdravje, ker je človek izpostavljen vsem mogočim nevarnostim. Kakor priroda, tako je tudi naše telo onemoglo in se težko brani boleznim. Zaradi tega mu moramo pomagati in ga napraviti odporno in zdravo. Moramo ga očistiti nakopičenih in telesu škodljivih tvarin ter mu dovajati nove in oživljajoče soka. V ta namen se priporoča naravno zdravljenje s **«PLANINKA»-čajem BAHOVEC**, ki je pripravljen večinoma iz najboljših planinskih zelišč in je njegovo koristno delovanje že priznано v znanstveni medicini.

Dolgoletne izkušnje nam potrjujejo, da je **«PLANINKA»** zdravilni čaj zelo dobro ljudsko zdravilo, ker izhajajo njegove sestavine iz znanstvene in deloma tudi iz ljudske medicine.

«PLANINKA» zdravilni čaj je dober regulator za čiščenje in obnavljanje krvi. Zaradi tega učinkuje

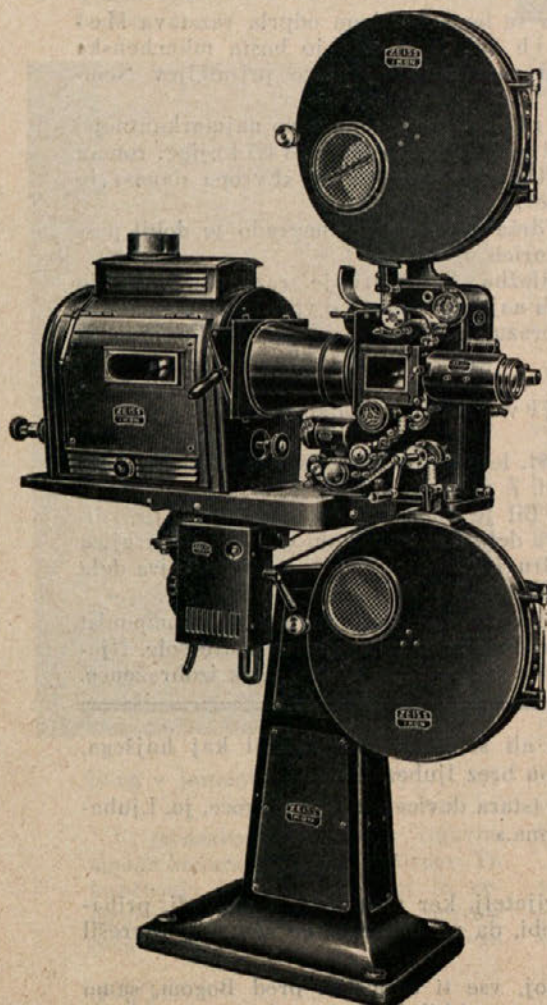
kuje 6- do 12tedensko zdravljenje s **«PLANINKA»-čajem BAHOVEC** izredno dobro:

- pri slabi želodčni prebavi in zaprtju,
- pri slabem in nerednem delovanju črevesja,
- pri napetosti telesa,
- pri omotici, glavobolu, nespečnosti in zgagi,
- pri obolenju sečne kisline in hemoroidih,
- pri obolenju jeter,
- pri nervozni in živčnih boleznih.

«PLANINKA» zdravilni čaj pospešuje tek. Zahtevajte v lekarnah izrecno **«PLANINKA»-čaj BAHOVEC** za Din 20— paket, ki vsebuje samo tedaj pravi **«PLANINKA»-čaj**, kadar je paket zaprt in plombiran, ter nosi naslov:

Lekarna
Mr. BAHOVEC, Ljubljana.

Reg. S. br. 14212, 10. julija 1934.

ZVOČNE kino naprave

s projektorji Zeiss-Ikon in vsemi ojačevalnimi napravami, zvočniki itd. dobavljamo in strokovno montiramo. Moderniziramo vse že obstoječe naprave. Dobavljamo prvo vrstne ojačevalce in zvočnike ter vse rezervne dele za projektorje Zeiss-Ikon in vse kino potrebščine, kakor foto-cele, žarnice, oglje, olje za stroje, optike itd. Interesantom je na razpolago referenčna lista št. 18 zvočnih naprav v Sloveniji in izven nje, ki smo jih dobavili mi in ki delujejo brezhibno v popolno zadovoljnost lastnikov.

Generalno zastopstvo trvdke

za Dravsko banovino

„RADIO“

reg. zadr. z o. z.

v LJUBLJANI, Miklošičeva cesta 7

Tel. 31-90

Tel. 31-90

Ali ste že razmišljali o tem — — kaj morajo zdržati Vaši zobje?

V teku enega leta jih čistite 36 ur — napravite 15.000 potegljajev s ščetko! Koliko morajo šele zdržati Vaši zobje celo življenje! Ali se torej ne mora storiti vse, da bo čiščenje zob čim prizanesljivejše?

3 PREDNOSTI jamčijo za Sargov Kalodont:

1. blaga pena specialnega ustnega mila temeljito čisti zobe tudi tam, kamor ne doseže ščetka.
2. izredno fina sestavina prizanesljivo čisti zobno sklenino.
3. sulforicin-oleat Dra Bräunlicha odpravi polagoma nevarni zobni kamen in prepreči, da se ne naredi drug.

ZATO VZEMI

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

Ce še ne veš

življenje na drugih planetih.

Na vprašanje, ali žive tudi na drugih planetih živa bitja, bo treba odgovoriti negativno, čeprav bi hotela človeška domišljija drugače. V lowwelski zvezdarni so dognali, da je ozračje na Jupitru in Saturnu mešanica metana in amoniaka, dveh strupenih plinov, ki onemogočata življenje. Kakor kažejo vsi znaki, imata Uran in Neptun isto ozračje in se utegne kisik nahajati kvečjemu na Marsu.

Brezžični valovi proti stenicam.

Neki varšavski profesor fizike je imel dosti stenice v svojem stanovanju. Ker jih ni mogel z navadnimi sredstvi odpraviti, je zgradil oddajni aparat na kratke valove in obseval z njim vse kote stanovanja. Vse stenice so v trenutku poginile, prav tako pa tudi drug mrčes.

Novi francoski smrtni žarki.

V okolici Pariza delajo nenavadno važne poizkuse z novimi «smrtnimi žarki», ki sta jih odkrila francoska fizika Kellhauser in Christmass. Bistvo novega izuma je v tem, da na poseben način osredotočijo svetlobne žarke do fantastične intenzivnosti 5 milijonov sveč, ki je človeški organizem ne more več prenesti. Novi izum bo tudi zelo uporaben za parnike, ki v megli zaidejo. Če bodo poizkusi pokazali pričakovane uspehe, bo francosko vojno ministrstvo izum kupilo.

Strah pred jagodami.

Jagode so zelo mehke in se rade zmečkajo. Če se to zgodi, se po nekem doslej neznanem kemičnem procesu stvari snov, ki povzroči pri nekaterih zelo občutljivih ljudeh izpuščaje in vročino. Nezmečkane jagode pa niso nikoli škodljive. Izpuščaje in vročine ne bo tudi tedaj, če bomo jedli jagode s smetano, ker prepreči maščoba delovanje škodljive snovi v jagodah.

Kakšno barvo ima nebo.

Iz zapiskov ponesrečenih ruskih letalcev v stratosfero je znanost zvedela, da je nebo v višini 8500 metrov bledovišnjevo; pri 11.000 metrih je že temnovišnjevo; pri 13.000 metrih temnovijoličasto in pri 22.000 metrih pa že skoraj črno.

Profesorska.

Gospod profesor je raztresen, kakor pač morajo biti vsi profesorji. In ne razume se na nič drugega kakor na svoje knjige.

Nekoč sreča na deželi kmeta, ki žene kravo.

«Koliko pa je stara ta krava?» vpraša.

«Dve leti!» odvrne kmet.

«Aha! In po čem se to spozna?»

«Po rogovih!»

«Aha, saj res! vzklikne profesor in se udari z roko po čelu. «Res je — dva rogova, dve leti!»

Z D R A V J E

s pomočjo zdravilnih [svojstev] raznih zelišč se dobi, ako se uživa

HERSAN čaj

mešanica posebnih zdravilnih zelišč po sestavi zdravnika R. W. Pearssona, zdravnika šefa v Bengaliji (angleška Indija). Po večletnih izkušnjah je neovrgljivo dokazana velika vrednost **Hersan čaja**, in to z nedvomnim uspehom pri obolenjih zaradi poapnenja žil, pritiska krvi, pri ženskih boleznih, pri menstruaciji (menjanju mesečnega perila), migreni, revmatizmu, obolenju obisti, jeter, motnjah v želodcu, zastrupljenju, zapeki, protinu (giht), črevesnih boleznih, hemoroidih, zgagi in pri čezmernem odebeljenju. **Hersan čaj** se dobiva v vseh lekarnah. Poučno knjižico in vzorec Vam pošlje zastoj:

Reg. S. št. 14.001 z dne 6. VI. 1934.

„Radiosan“ Zagreb, Kovačičeva ulica 2.

Naša cestna železnica izdeluje sirovo maslo

Genialen izum dr. Lirpa

Tudi tisti, ki se prav malo ali sploh ne ukvarjajo s poljedelstvom in kmetovanjem, gotovo vedo, da terja izdelovanje sirovega masla mnogo časa in truda. Če premislimo, je prav za prav čudno, da danes, v dobi tehnike in praktičnih izumov, še zmerom na tako zamuden način izdelujemo sirovo maslo. Sicer je res mnogo na kakovosti mleka in na klimatičnih razmerah, toda naj bo mleko še tako primerno za izdelovanje sirovega masla in naj bo podnebje še tako ugodno — kakor pri nas ravno v Bohinju — vendar potrebuje to delo mnogo časa in truda.

Zdaj se je pa naša maloželezniška družba odločila, da preizkusi in uresniči predlog, ki ga je podal slavn strokovnjak dr. ing. Lirpa. Le-ta je priporočil cestni

Lepo in zdravo

kakor to dete bo tudi Vaše, če mu boste dajali vsak dan Ovomaltine. Ovomaltine je pripravljena iz najboljših naravnih proizvodov: iz mleka, jaje in sladnega ekstrakta, in nudi otroškemu telesu vse tisto, kar potrebuje za zdravo rast, in izborne redilne elemente za zgradbo tkiva in kosti v lahko prebavni obliki, ter ima prijeten okus.

Ovomaltine ni nikakršna mešanica!

Samo z uporabo Ovomaltine dosežete zares

OVOMALTINSKI USPEH!

Novi ljudski zavitek Din 7-25

mala škatlica „ 13—

ZA SPOMLAD

smo Vam pripravili veliko
izbiro plaščev v krasnih
vzorcih in po nizkih cenah

DRAGO GORUP & Co.
LJUBLJANA, TYRŠEVA (Dunajska) c. 14

*

T E L E F O N 32-33

železnici, naj bi izkoristila gaganje in tresenje priklopni vozov za izdelovanje sirovega masla. Najprej so se vsi smejali temu predlogu, ko je pa dr. Lirpa izdelal proračun in je družba spoznala, koliko bi utegnila s tem zaslužiti, se je vendarle odločila, da napravi vsaj poizkus.

Minuli teden so res pripeljale dolenjske mlekarice nekaj sodov mleka na dolenjski kolodvor. Tam so nатовorili sode v priklopne vozove naše cestne železnice, ki vozijo na progi Dolenjski kolodvor—Vodmat. In glej, ko je privozila cestna železnica do Vodmata, se je bilo mleko od prijetnega tresenja in enakomernega gaganja zgostilo in navzočni strokovnjaki so se lahko takoj prepričali, da manjka le še kratek čas, pa bo sirovo maslo gotovo. Odločili so se torej, da se vrnejo po isti progi. Ko so prišli do Mestnega doma, to je do postaje cestne železnice Krekov trg, je bilo sirovo maslo gotovo. Na Krekovem trgu so takoj raztovorili sode, odlili zmetke, ki so bili ostali zraven masla v sodih, in ga spravili na trg, kjer so ga hvaležne Dolenjke hitro razprodale.

Ko so odborniki maloželezniške družbe videli, kak uspeh je imela prva poizkusna vožnja za izdelovanje sirovega masla, so sklenili, da sprejmejo predlog doktorja Lirpa v vsem obsegu. Vsak priklopni voz bo odslej prevažal po deset sodov mleka, od vsakega soda bodo plačali kmetje po 5 dinarjev, in sami si lahko izračunite, kakšen dobiček se obeta naši vrli cestni železnici.

Z ozirom na to je družba te dni naročila nove priklopne vozove, ki se bodo še nekoliko bolj tresli in gugali, tako da bo moči tudi iz manj dobrega mleka izdelovati na progi Dolenjski kolodvor—Vodmat—Mestni dom izvrstno in trdo sirovo maslo, ki se bo potem takoj na trgu oddajalo v prodajo.

Dr. Lirpa je prijavil svoj izum pod št. 50.219, in kakor smo pravkar zvedeli, mu ponujajo Američani bajne denarje za odkup patenta.

Izpolnjena želja vsake žene!

Kar se pričakuje od zares dobre lepotilne kreme, odlikuje novo Elida Ideal-kremo.

Ona se vleze hitro v kožo — ne omasti in ne lepi — napravi kožo mehko kot svila, je idealna podlaga za puder. Ker ima v sebi „hamamelis virginica“ je njen učinek se večji. Elida Ideal-krema odpravi majhne poškodbe na polti, nečistoto in velike kožne znojnice. Ona varuje kožo pred prahom, vetrom in slabim vremenom in naredi, da je negovana, kakor je treba.

N O V A

ELIDA

IDEAL

KREMA

Kaj je povedal komponist o svoji operi.

Nekoč je šel Puccini v Milano v opero, kjer so peli njegovo «Tosco», da bi se na svoje oči prepričal, kako sodi publika, ki nima predsodkov, o njegovem delu. Ljudje so navdušeno ploskali.

Mlada dama, ki je sedela tik Puccinija, je bila ogorčena, ker ni ploskal. Strogo ga je pogledala in zmajala z glavo:

«Zakaj ne ploskate? Mar se vam ta mojstrovina ne zdi vredna pohvale?»

«Mojstrovina?» je vprašal Puccini in se zaničljivo nasmehnil. «Mojstrovina? O ti moj ljubi Bog!»

«Kaj vam ne ugaja ta glasba?»

«Ne,» je rekel Puccini, «to je delo diletanta!»

«Potem ne razumete nič o glasbi!» ga je zavrnila mlada dama.

Zdaj ji je začel Puccini razlagati, da nima «Tosca» nobene umetniške vrednosti in da prav za prav niti ne sodi na večji oder. Opozoril jo je, da je ta in ona arija podobna skladbam mojstra Verdija, ponekod pa spominja katera celo na Bizeta — kratkomalo, raztrgal je svoje delo, kolikor se je dalo.

Ko je končal, ga je soseda začudena vprašala:

«Ali res tako mislite? Povejte odkrito in pošteno!»

«Res!»

Drugo jutro, ko je mojster zadovoljno sedel za mizo in zajtrkoval, je zagledal v dnevniku velik napis: «Kaj pravi Puccini o svoji Tosci.»

In zdaj je bral črno na belem vse slabe reči, ki jih je snoči govoril o svoji operi.

Mlada dama je bila glasbena poročevalka in ga je bila takoj prvi mah spoznala, vendar je hotela priti do zanimivega intervjuja...

Lovska latinščina.

«...in ko sem se tako izprehajal po Afriki, sem zaslišal strašno zavijanje!»

Počasi se splazim tja, odkoder prihaja zavijanje in stokanje, in kaj vidim?

Tik pred seboj zagledam slona, ki se je bil po nesreči usedel na kakete in je bil zdaj poln ostrih bodic.

Stopim k slonu in mu potegnem bodico iz kože.

Slon se oddahne, me hvaležno pogleda in izgine.

In pomislite: nekaj let pozneje sem bil v našem mestu in sem šel pogledat cirkuško predstavo.

Kar zaslišim veselo zavijanje, ki se mi je zdeło znano.

Pogledam okoli sebe.

In kdo stoji pred menoj? — Tisti slon iz Afrike!

Takoj me je bil spet spoznal. Prijateljsko mi je pokimal, iztegnil rilec, me zgrabil okoli pasu in me posadil iz srednje vrste na ložni sedež...

Odvetnikova usoda.

Odvetnik dr. Smola je zagovarjal obtoženca in je med drugim rekel:

«Če je obtoženec dal preiskovalnemu sodniku napačne izpovedi, še zmerom ni rečeno, da je obtoženec zaradi tega nezanesljiv. Glejte, davi sem bil prepričan, da sem vzel svojo zlato uro, ki jo puščam čez noč na posteljni omarici, s seboj in bi bil stavil z vsakomur, da jo imam v žepu. Kako sem se prejle začudil, ko sem videl, da sem jo bil pozabil doma. Tako se človek lahko dostikrat zmoti in potem trdi nekaj napačnega, vendar stori to v dobri veri...»

Toda kako se je začudil dr. Smola, ko ga je opoldne sprejela njegova žena: «Mirko, štirje moški so zapovrstjo prišli po tvojo zlato uro, in vsak je natanko povedal, kje leži, in trdil, da si ga ti poslal. Seveda sem jo dala prvemu, a čudno se mi zdi, da si potem še tri druge poslal po uro...»

Na- predek naše industrije

Če govorimo o napredku naše industrije, moramo v prvi vrsti spregovoriti nekaj besed o naši stari renomirani firmi: **Kolinski tovarni cikorijske, d. d.** v Ljubljani.

Že od leta 1909. naprej smo imeli priliko občudovati energijo, s katero se je to podjetje počasi, vendar sigurno razvijalo in po svetovni vojni z začetim delom vztrajno nadaljevalo. Bili so takrat težki časi za vso našo industrijo, vendar je Kolinska z marljivim in racionalnim delom v l. 1922. popolnoma preuredila svoj obrat, dopolnila tovarno z novimi zgradbami in jo opremila z modernimi stroji, ki garantirajo prvovrstno blago.

Tovarna izdeluje vse vrste kavnih dodatkov, posebno znano **«Kolinsko cikorijo»**, **«Redilno kavo»** s srcem, **«Figovo primes»** itd.

Pogon je urejen po najnovejših pravilih tehnike ter znaša kapaciteta tovarne do 180 vagonov letno.

Kolinski kavni dodatek vsebuje prvovrstne hranilne snovi ter je vsled tega zelo zdrav in okusen pridatek za kavo.

Naša sotrudnica si je pred kratkim ogledala to tovarno in je mogla le z zadovoljstvom konstatirati, da vlada vsepovsod v tovarni najlepši red in res vzorna snaga.

To podjetje spada sedaj med naša najbolj solidna domača podjetja in zasluži, da se njegovi izdelki čim več uporabljajo in priporočajo.

Hindenburg je bil zadnja leta precej utrujen. Njegov osebni zdravnik mu je večkrat svetoval, naj opusti vsakršno delo. Nekoč, ko se je Hindenburgovo zdravje spet poslabšalo, ga je prišel zdravnik obiskat. Dobil ga je, kakor zmerom, za delovno mizo.

«Ekscelenca, potrebni ste počitka!»

Hindenburg mu je nevoljno odgovoril:

«To vem, toda potem mi morate dati tudi svoj čas na razpolago!»

*

Darko je hotel poljubiti dekle, s katero je plesal.

Dekle se je branilo: «Dokler ne bom zaročena, ne bom poljubila nobenega moškega!»

Darko je segel v žep in pomolil dekletu svojo posetnico: «Tukaj je moj naslov. Kadar se zaročite, mi, prosim, sporočite!»

Pomladne dolžnosti.

Ko nastopi pomlad, ima mati narava polne roke dela, ker mora vse zbuditi k novemu razvoju. Tudi to svojo pomladno dolžnost izpolnjuje narava, toda človek, ki vlada nad njo, vrši še več, tudi on pomaga naravi, kadar sama ne zmore svojega dela. Človek ume s svojim duhom izkoristiti naravo kot pomočnico, ker zna izkoristiti njene plemenite zdravilne rastline za preprečevanje bolezni in podaljšanje življenja.

Mnogoštevilne plemenite rastline se uporabljajo v vseh mogočih področjih, da se doseže naravni zdravilni učinek. Najpopularnejše pa je tako zvano pomladno zdravljenje s čaji iz preizkušenih planinskih zelišč. Iz takih sestoji med drugimi tudi obče znani Planinka čaj ljubljanskega lekarnarja Mr. Bahovca. Tako zdravljenje je postalo tekom let v vsaki

družini, rekli bi, neka pomladna dolžnost, ki jo radi izpolnjujejo, ker na udoben in naraven način dosega svoj namen: regeneracijo krvi, normalizacijo krvnega obtoka, temeljito čiščenje prebavnih organov, kot črevesja, ledvic, jeter, žolčnega mehurja itd.

Znaki nerednega delovanja prebavnih organov so v prvi vrsti: zapeka, napetost telesa, gorečica, pogostni glavobol, tesnoba, občutki, pomanjkanje spanja, kakor tudi obolenja po sečni kislini, hemoroidi, slabost srca, kopičenje maščobe, bolezni ledvic, nervoznost in mnoge druge živčne bolezni. — V borbi proti tem boleznim in posebno že proti njih nastajanju so prej navedeni čaji izvrsten in priprost naraven pripomoček.

Ali potrebujete sredstvo za iztrebljanje?

Vsako jutro navsezgodaj se boste normalno in lahko iztrebili, če boste prej ta večer zaužili 2 — 3 **ARTIN**-dražeje dra Wanderja.

Dobiva se v vseh lekarnah. Škatlica z 12 dražejami Din 8.—. Vrečica z 2 dražejama Din 1.50. Odobreno pod S. Br. 7724 z dne 27. aprila 1934.

APOTEKA BAHOVEC

Mr. Bahovčevi

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 12

Mr. Bahovec

Smreka

BONBONI MENTOL

Mr. Bahovčevi

"Smreka" bonboni
proti kašlju.

APOTEKA BAHOVEC

Kašelj in hripavost

ublažijo

Mr. Bahovčevi „Smreka“ - bonboni,

sestavljani iz smrekovega ekstrakta in mentola. Radi tega zrahljajo katar, olajšajo izločanje sluzi ter desinficirajo usta in grlo; kadilecem so pa prijeten pripomoček pri omejitvi prekomerne kaje.

„Smreka“-bonboni služijo pa tudi izvrstno sportnikom (smučarjem, turistom in drugim) ter vsem govornikom (profesorjem, učiteljem, advokatom, pevcem itd.).

Radi svoje sestave hladijo usta, preženejo žejo, razbistrijo glavo ter delujejo oživljajoče na živce in razpoloženje.

Zahtevajte v vseh lekarnah in drogerijah izrečno Mr. Bahovčeve „Smreka“-bonbone, ki se ne prodajajo odprto, temveč samo v zaprtih originalnih zavitkih po Din 3— in Din 5— z napisom:

Apoteka Mr. L. Bahovec,

Ljubljana, Kongresni trg 12.

Uganke

Rešitve ugank v marčni številki.

Magična zlogovnica: Marija, Rimini, Janina.

Izpremenilnica: Dover, sever, Peter, boter, botra, Sotla.

Skrit pregovor: Šiba novo mašo poje.

Izločilnica: Pes, ki ne laja, globoko zobe zasaja.

Nadomestna uganka: Kakor si boš postlal, tako boš spal.

Posetnica: Kovaški mojster.

Rebus: Obleka napravi človeka.

Zlogovnica: Lestva, Artur, čreda, nemir, emisija, matura, uteha, Drakon, Ibar, štrukelj, Idaho — Lačnemu diši tudi suh kruh.

POSETNICA.

(8 točk.)

DOPOLNILNICA.

(6 točk.)

..to, ..ada, ..za, ..iva, ..ofa, ..erit, ..na, ..ak, ..ona.

Namestu pik vstavi prave črke, da dobiš same samostalnice. Nove črke pa ti dajo znan rek o življenju.

ZLOGOVNICA.

(10 točk.)

Iz zlogov:

a, ba, ber, bo, ca, ca, dec, ka, ki, ko, ko, la, li, lo, lo, lo, luž, ma, na, na, nek, ni, o, o, od, pi, po, ra, ri, rja, se, smo, sta, sva, ši, ška, te, va, ved, vi, vrat, sestavi 14 besed, ki pomenijo: 1. domače orodje; 2. država v USA; 3. močvirska cvetica; 4. zadnji kos; 5. gora v Triglavskem pogorju; 6. ostro orodje; 7. sveta podoba; 8. glodalec; 9. bližina kraja; 10. ljubljansko

predmestje; 11. dopis; 12. prekinitev službenega razmerja; 13. opozorilo; 14. sportnik.

Vse prve in tretje črke teh besed dajo znan pregovor.

PREMIKALNICA.

(6 točk.)

PODPORA
KAKADUJ
MARENGO
PISATELJ
ZAJEDALEC

Premikaj te besede tako, da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah tri evropska mesta.

KNJIŽNA UGANKA.

(10 točk.)

Naslov knjige

Cena

1.) Ludwig: Sinovom v svarilo	32—
2.) Hamsun: Viktorija	32—
3.) Sreča je v tebi (Casson)	14—
4.) Frank: Karl in Ana	25—
5.) Benoit: Atlantida	36—
6.) Louys: Ženska in možicelj	31—
7.) Opij (Farrère)	52—
8.) London: Mala gospa Velikega doma	83—
9.) ?	

Katera knjiga po pomoti ni omenjena?

RAČUNSKA UGANKA.

(6 točk.)

Na 240 kilometrov dolgi cesti vozita avto in kolo drug drugemu nasproti. Avto vozi trikrat hitreje kakor kolo, razlika med njunima hitrostima pa je 40 kilometrov. Čez koliko ur se srečata in s kakšno hitrostjo vozita?

ZLAGALNICA.

(6 točk.)

az, db, en, ni, ob, pr, so

Uredi te skupine črk tako, da dobiš pregovor.

ČRKOVNICA.

(8 točk.)

OOKOES
ZVONIR
RSRPTO
EVEDEM
PETOSA
OV SODK

Rešitve sprejemamo do 20. vsakega meseca.

Ribe in rake vseh vrst Vam nudi najceneje samo specialna trgovina z ribami

JOSIP OGRINC, LJUBLJANA

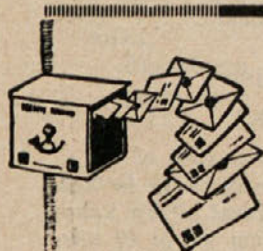
Gradišče 7

Tel. 25-84

Razlika.

«Poročena ali samska?» vpraša sodnik toženko.
Toženka zastoka.
«Samska!» narekuje sodnik zapisnikarju.
«Poročen ali samski?» vpraša sodnik tožitelja.
Tožitelj zastoka.
«Poročen!» narekuje sodnik.

Da bo mogla ustreči vsem
zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

KONFEKCIJSKA TVORNICA, DRUŽBA Z O. 7.
V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške napra-
ve in povečala svoj obrat v
na novo preurejenem poslopiju

na Tyrševi cesti št. 67

nasproti mitnice.

Številka telefona 28-07

Koledarji vseh vrst

ž e p n i

vezani v platno ali usnje,
krasna izdelava,

n a m i z n i

v raznih oblikah in kvali-
tetah,

s t e n s k i

v bogati izbiri z različnimi sli-
kami in z izboklim tiskom,

t e d e n s k i

koledarski bloki

v vseh velikostih,

d n e v n i

koledarski bloki

za pisarne v vseh velikostih
se izdelujejo v

LITOGRAFIJI

ČEMAŽAR JOSIP

LJUBLJANA, Igriška ul. 6

(poleg dramskega gledališča)

Dober učinek.

«No, ali ste spali ob odprtem oknu, kakor sem vam
svetoval?»

«Sem, gospod doktor.»

«Pa ste se iznebili nahoda?»

«Ne, samo svoje najboljše obleke, denarnice in zlate
ure.»

ZA KRATEK ČAS

— Kaj si le mislila, da si se dala poljubiti od tistega Američana?

— Kaj sem hotela! Nisem ga mogla odbiti.

— Zakaj ne?

— Ker ne znam angleško.

*

— Slišal sem, da ste imeli protivnika gentlemana, ki je streljal v zrak.

— Kakšen gentleman? On je moral streljati v zrak, ker sem jaz zbežal na drevo.

*

— Oprostite, gospod učitelj, hotel sem vas vprašati, kako napreduje moj sinko v šoli.

— Otrok je dober, ampak zlaže se rad.

— To se mi pa čudno zdi, zakaj moja žena vpričo njega tega nikoli ne stori — jaz pa sem le redkokdaj doma.

*

— Gospoda, meni je potreben samo en pogled na tega leva, pa je ukročen.

— Prosim vas, pridite k meni na kosilo, pa pogledjte v mojo taščo.

*

Žena (z okna): «Kaj se pa motoviliš tako dolgo že pred vrati, Celestin? Gotovo si pozabil vzeti s seboj ključ. Počakaj, da ti ga vržem skozi okno!»

Mož: «Ključa ne potrebujem. Bolje je, če mi vržeš luknjo od ključavnice.»

*

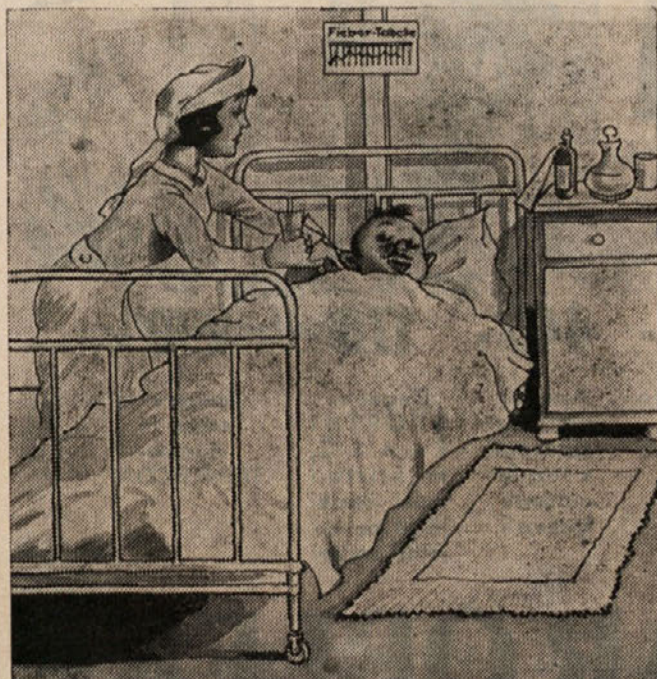
— Zdravnik mi je priporočal, naj se ne jezim. Kaj se ne bom jezil, ko mi je prepovedal pijačo.

*

— Zadnjič te opominjam, da mi v treh dneh vrneš, kar si mi dolžan.

— Oj, hvala Bogu, da je to zadnjič, zdaj bom vsaj imel mir pred teboj.

*

Vestna strežnica.

«Gospod Bunkež, hitro se zbudite. Ura je deset, in Vi morate ob tem času vzeti uspavalni prašek.»

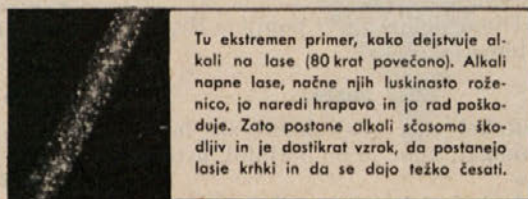

Ženske postajajo pozorne!

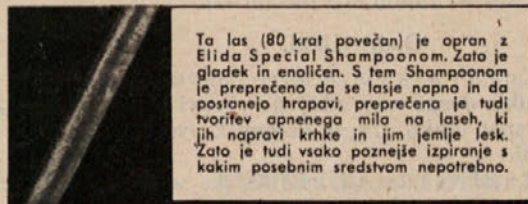
Oba Elida Special Shampoona, Kamiloflor za plave lase in Brunetaflor za kostanjeve lase, zdaj v novi sestavini brez alkalija! Brez vsakega poznejšega izpiranja postanejo lasje lepo bleščeči in mehki, se dajo lepo česati in ohranijo dalje časa kodre!

S pomočjo znanstvenih dognanj se je posrečilo odpraviti kvarne učinke alkalija in s tem njih kvarne posledice za lase.

Drobnogled nudi dokaz:

Tu ekstremen primer, kako deluje alkali na lase (80 krat povečano). Alkali napne lase, načne njih luskinasto rožnico, jo naredi hrapavo in jo rad poškoduje. Zato postane alkali sčasoma škodljiv in je dostikrat vzrok, da postanejo lasje krhki in da se dajo težko česati.

Ta las (80 krat povečan) je opran z Elida Special Shampoonom. Zato je gladek in enoličen. S tem Shampoonom je preprečeno da se lasje napne in da postanejo hrapavi, preprečeno je tudi tvoritev apnenega mila na laseh, ki jih napravi krhke in jim jemlje lesk. Zato je tudi vsako poznejše izpiranje s kakim posebnim sredstvom nepotrebno.

ZA
PLAVE
LASE

KAMILOFLOR

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLOR

ZA
KOSTANJEVE
LASE

Otrok (ki se z mamo v morju kopa, zagleda v daljavi parnik):

— Mamica, ali se je prišla tudi lokomotiva v morje kopat?

*

— Zakaj, praviš, moraš biti hvaležen gospodični Julki?

— Ker me je odklonila, ko sem jo bil zasnuvil.

ZA POMLAD 1935

naša posebna ponudba dosedanjim in bodočim odjemalkam in odjemalcem.

Damsko volneno za oblekice od Din 23.— naprej
Damsko sportno za plašče od Din 48.— naprej
Georgette voile 130 cm v vseh barvah od Din 68.— naprej

Novosti za damska in moška oblačila ter manufakturo sploh dobro in poceni priporoča znana tvrdka

NOVAK / KONGRESNI TRG 15
LJUBLJANA / PRI NUNSKI CERKVI

Škotska.

Na Škotskem so roparji razbili izložbeno okno pri nekem draguljarju in ukradli za 10.000 funtov nakita. K sreči pa so jih lahko prijeli, ko so se vrnili po opeko, s katero so bili razbili steklo v izložbi.

Lasje.

«Mamica,» vpraša mali Srečko, «kako da ima oče tako malo las?»
«Hm, zato, ker toliko misli.»
«Tako?» se začudi Srečko. «Zakaj pa jih imaš ti toliko?»

Cena poljuba.

«Če me poljubiš, dobiš dinar,» pravi draga tetka malemu Janku.
Janko pa za to ni bil preveč navdušen.
«Dinar dobim že, če popijem žličko ricinovega olja.»

O pustu.

«Rekel sem svoji hčeri, da bom vsakogar, kdor jo bo poljubil, ustrelil!»
«In kaj ti je odgovorila?»
«Naj si kupim strojno puško.»

Ozdravljeni.

Zdravnik (za duševne bolezni):
«Tako, dragi moj, zdaj ste zdravi in se spet lahko vrnete domov k svoji ženi.»

Pacient: «Ali mislite, da sem še zmeraj nor?»

Pravljica iz moderne Nemčije.

Učiteljica ukaže neki deklici, naj pove pravljico o Rdeči kapici. Deklica začne pripovedovati in pripoveduje prav lepo. Nazadnje pride do srečanja Rdeče kapice z volkom in reče:

«...Potem se iznenada prikaže v gozdu volk, obstane pred Rdečo kapico in ji reče: »Heil Hitler, deklica, kam pa si namenjena?«...»

Priporočamo Vam
modnega krojača

IVANA MRAKA
LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA UL. 7/I

Za Veliko noč

390'- 440'- 170'- 290'-

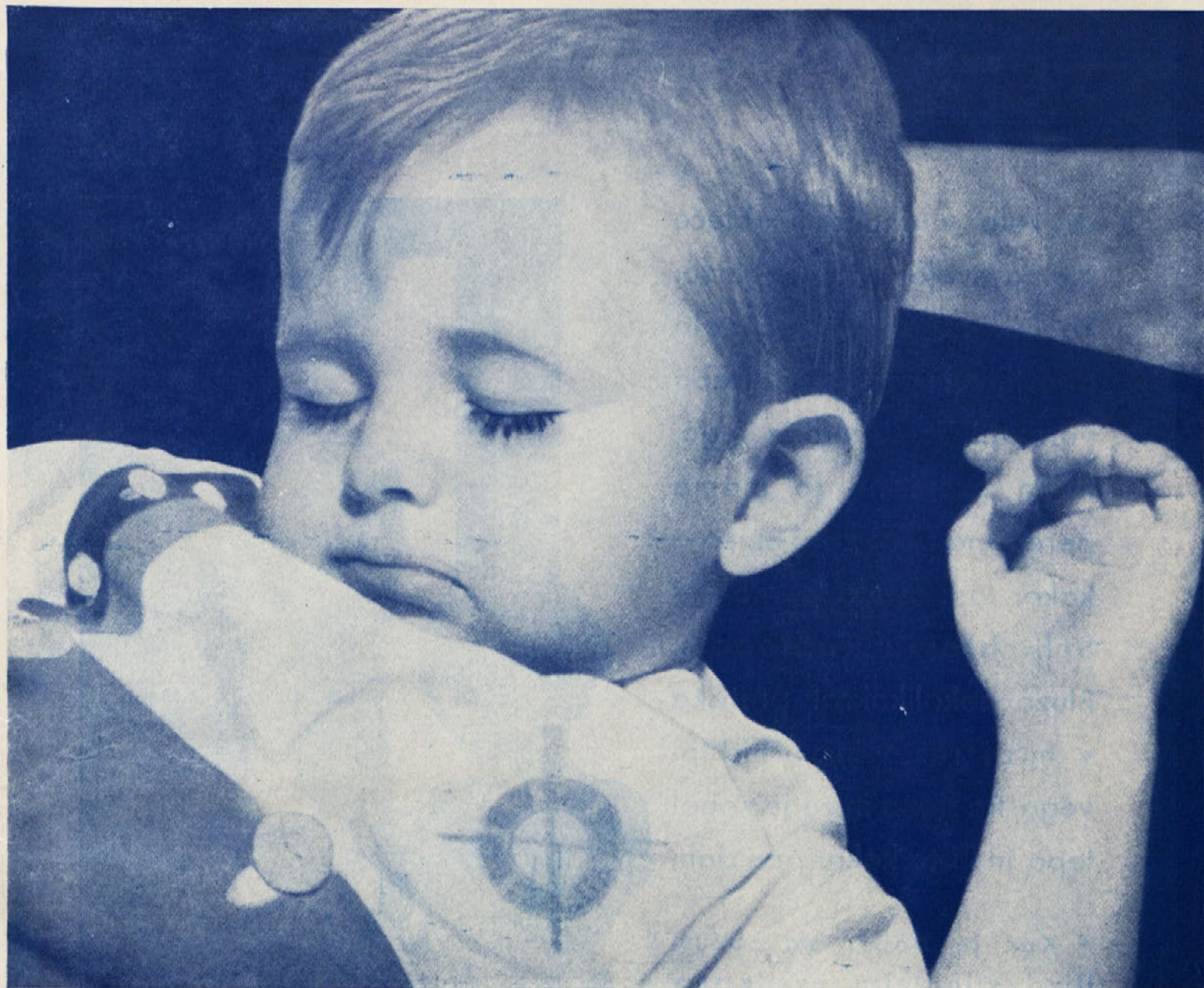
Eleganten
črn
popoldanski
plašč

Apartni
plašč za
izprehode
v raznih
modnih
barvah

Elegantni
ŠPORTNI
PLAŠČ,
ki pristoji
vsaki ženski
in je never-
jetno poceni

«Šlager» te
sežije je
damski
TRENCHCOAT

TIVAR OBLEKE

Mirno spanje je dokaz zdravja.

Mamica, skrbite za pravilno
prehrano svojih ljubljencev.

Izborna in zdrava hrana za otroke in odrasle je

Dr. Pirčeva

SLADNA KAVA

DR. PIRČEVA sladna kava je odličen domač izdelek, ki ga dobite za majhen denar pri vsakem trgovcu. Če hočete pobijati brezposelnost, zavračajte tuje blago in zahtevajte vedno le dr. Pirčevo sladno kavo.

Tudi mamina svilena bluza --

Le zelo redkokdaj obleče mama svojo svileno blužo. Ta bluža je namreč zelo občutljiva, pa jo je treba varovati. To se vidi iz tega, kako previdno jo mama pere. Ona pere zdaj blužo — kakor tudi ostalo perilo — s Schichtovim Radionom. Blužo nekolikokrat pretiska v mrzli raztopini Schichtovega Radiona in že je zopet lepa in čista kakor prvi dan.

★ Kar je dobro za občutljivo svilo, velja seveda še v večji meri tudi za vse drugo perilo v gospodinjstvu in družini.

SCHICHTOV
RADION

pere vse higijenično čisto